

Verdiepingsrapport KSO2019

Koopstromen regio Zwolle

Datum

September 2020

Rapportnummer

2020/149

Opdrachtgever

Provincie Overijssel

Auteurs

Hendrik Nijenhuis

Jon Severijn

Robert Nordeman

Thijs Lenderink

Robin van Lieshout (BRO)

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, bij voorkeur met bronvermelding.

1 Inleiding

Dit rapport is een van de drie verdiepingsrapporten waarin we op verzoek van de provincie Overijssel nader ingaan op de dynamiek en het functioneren van de detailhandel in de regio Twente, de Stedendriehoek en de regio Zwolle. Voor u ligt het verdiepingsrapport van de regio Zwolle. Deze verdieping is een onderdeel van het Koopstromenonderzoek Oost-Nederland 2019 (www.kso2019.nl).

De volgende thema's komen aan bod:

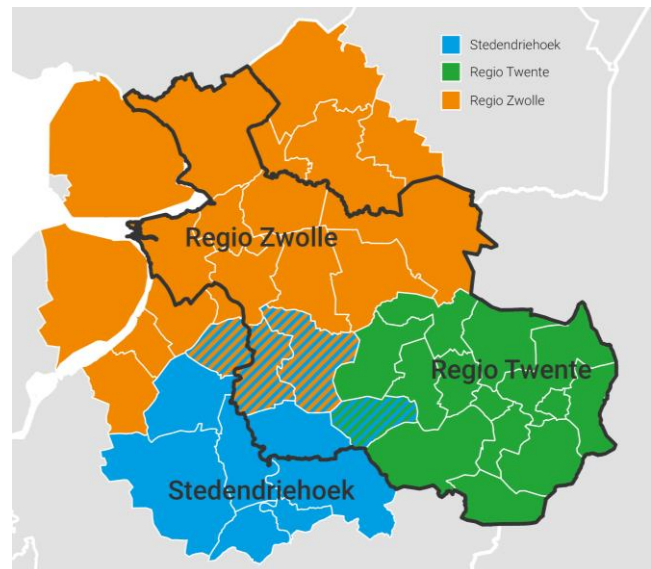
- demografie, consumentenbestedingen en werkgelegenheid detailhandel;
- leefstijlen inwoners regio Zwolle;
- waardering centrumlocaties en grootschalige winkelgebieden;
- winkelaanbod en leegstand;
- koopstromen binnen de regio Zwolle;
- verzorgingsgebieden van winkelgebieden;
- weerbaarheid winkelgebieden;
- conclusies en opgaven.

Met het rapport rijkt de provincie aan regiogemeenten, winkeliers en andere stakeholders een aantal 'informatiehandvatten' die helpen bij een (nog) betere afstemming in het winkelaanbod en een (nog) betere aansluiting tussen winkelaanbod en vraag vanuit de markt.

Indeling regio's provincie Overijssel

In de regioreporten onderscheiden we drie regio's die uit meerdere gemeenten bestaan. Binnen dit rapport bestaat de regio Zwolle uit de Overijsselse gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. Verder behoren De Wolden, Hoogeveen, Meppel en Westerveld in Drenthe, Elburg, Hattem, Heerde, Oldebroek en Nunspeet in Gelderland en Dronten en Noordoostpolder in Flevoland tot regio Zwolle¹. Er is voor deze gemeenten gekozen omdat we veronderstellen dat er qua koopstromen een regionale samenhang aanwezig is. Sommige Overijsselse gemeenten maken deel uit van meerdere van die regio's. Olst-Wijhe en Raalte maken zowel deel uit van de regio Zwolle als de Stedendriehoek.

Figuur 1 - Indeling regio's verdiepingsrapporten

¹ Voor gemeenten Noordoostpolder, Nunspeet en Westerveld zijn niet voor alle onderdelen KSO2019-, LISA- en Locatus-data beschikbaar.

Indeling sectoren en vergelijkingsmateriaal

Binnen de detailhandel onderscheiden we de dagelijkse en niet-dagelijkse sector. Naast deze indeling splitsen we de niet-dagelijkse sector bij sommige thema's op naar bezoekmotief in recreatief winkelen en doelgerichte aankopen (zie hoofdstuk 5: Koopstromen binnen regio Zwolle). Bij meerdere thema's maken we een vergelijking met de andere twee regio's en landelijke gegevens. We vergelijken regio Zwolle ook met het volledige onderzoeksgebied (Oost-Nederland) en randgebied van KSO2019 (zie: figuur 1.3 in het hoofdrapport). Alle bestedingscijfers in het rapport zijn inclusief BTW.

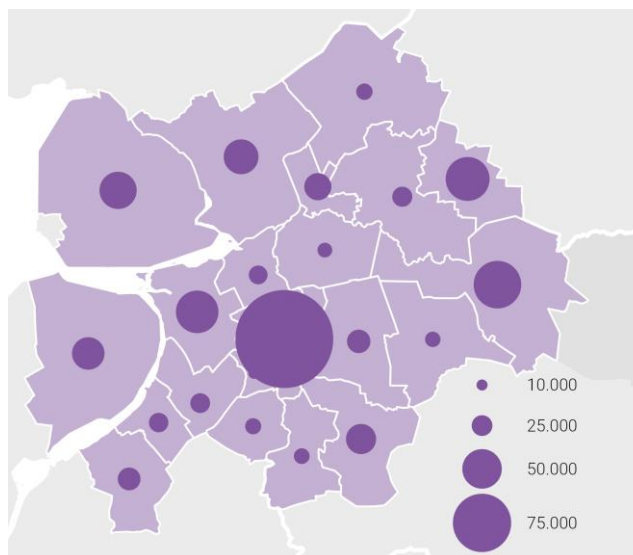
2 Demografie en consumentenbestedingen

2.1 Bevolkingsomvang en -ontwikkeling

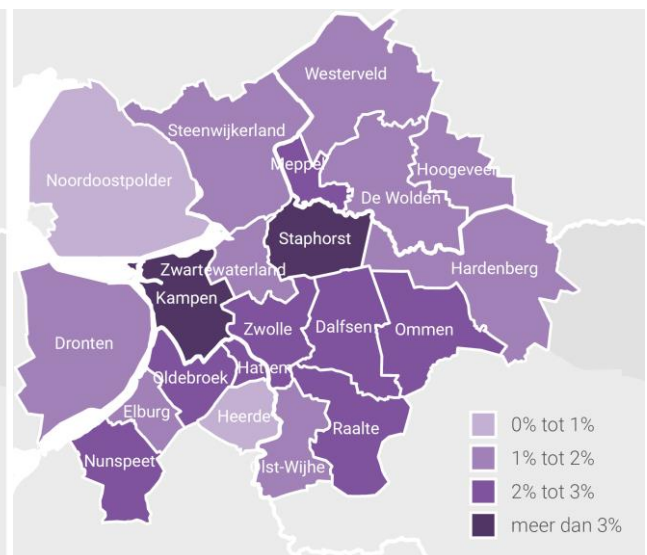
Op 1 januari 2019 telden de 21 gemeenten in de regio Zwolle gezamenlijk 752 duizend inwoners. Bijna een zesde hiervan is woonachtig in de gemeente Zwolle (17%). Hattern, Staphorst en Ommen zijn de kleinste gemeenten qua inwonertal (zie figuur 2). Ten opzichte van 2015 nam de bevolkingsomvang van de regio Zwolle toe met 2,2 procent. Dit is vergelijkbaar met de landelijke groei (+2,3%) en hoger dan Twente (+0,5%) en de Stedendriehoek (+1,8%). Het aantal inwoners in de gemeenten Kampen en Staphorst groeide met respectievelijk 4,6 en 3,5 procent het sterkst (figuur 3). Geen gemeente in de regio zag de afgelopen vier jaar haar bevolking krimpen. In absolute zin groeide het inwonertal in de gemeente Zwolle het sterkst: een toename van 3.636 inwoners (+2,9%). Alle gemeenten in de regio Zwolle hebben te maken met vergrijzing. Momenteel is 19 procent van de totale bevolking in de regio ouder dan 65 jaar. Dit is in lijn met het landelijk gemiddelde (19%). Vooral in de kleinere, meer landelijke gemeenten in het Drentse deel van de regio loopt het aandeel 65-plussers in sommige gevallen op tot ongeveer een kwart van de totale bevolking (Westerveld: 28% en De Wolden: 24%).

Inzicht in de ontwikkeling van het aantal inwoners, de demografische samenstelling en de bestedingen is belangrijk, omdat deze cijfers het economisch draagvlak voor onder andere detailhandel vormen. Meer inwoners die per hoofd meer besteden, betekent automatisch een groter economisch draagvlak. Vergrijzing is van invloed op het koopgedrag. Uit een verdiepende analyse van het koopstromenonderzoek blijkt dat ouderen (65-plus) sterker op lokaal winkelaanbod zijn georiënteerd en minder online kopen. Met name grotere wijkcentra en stadsdeelcentra met een compleet aanbod (boodschappen en efficiënt recreatief winkelen) zijn onder de oudere doelgroepen populair.

Figuur 2 - Bevolkingsomvang

Figuur 3 - Bevolkingsontwikkeling (2015-2019)

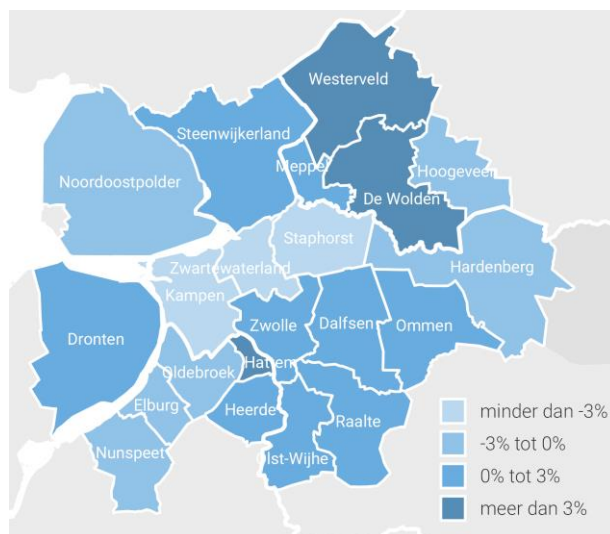
Bron: CBS

2.2 Bestedingen inwoners regio Zwolle

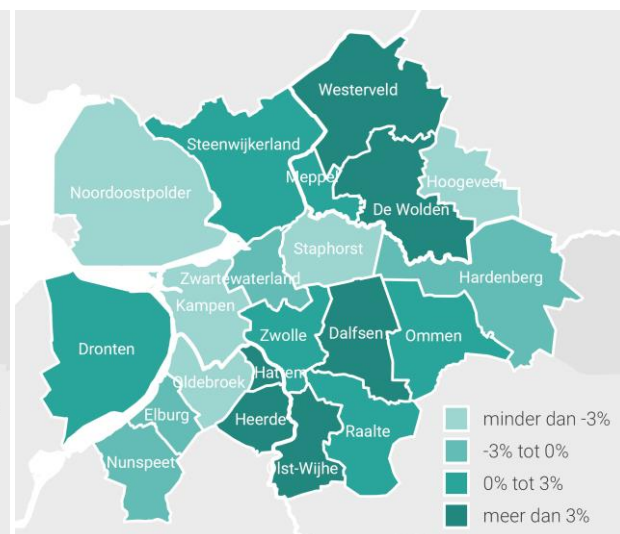
De inwoners van regio Zwolle besteedden in 2019 samen naar schatting ruim € 4,41 miljard bij de offline en online detailhandel (€ 2,16 miljard dagelijks en € 2,25 miljard niet-dagelijks). Van de niet-dagelijkse bestedingen gaf men 58 procent uit aan recreatieve (o.a. mode en huishoudelijke artikelen) en 42 procent aan doelgerichte aankopen (o.a. doe-het-zelf en elektronica).

De geschatte² gemiddelde bestedingen per jaar aan dagelijkse producten per hoofd van de bevolking in de regio Zwolle bedragen € 2.866. Voor niet-dagelijkse producten is dit € 2.994. Beide zijn lager dan het landelijk gemiddelde: € 3.006 (dagelijks) en € 3.238 (niet-dagelijks). In De Wolden, Hattem en Westerveld zijn de gemiddelde bestedingen per hoofd relatief hoog (zie figuur 4 en 5). In Staphorst zijn de gemiddelde bestedingen per hoofd het laagst. Dit geldt voor zowel de dagelijkse als de niet-dagelijkse sector.

Figuur 4 - Dagelijkse bestedingen per hoofd t.o.v. regio Zwolle

Figuur 5 - Niet-dagelijkse bestedingen per hoofd t.o.v. regio Zwolle

Bron: KSO2019

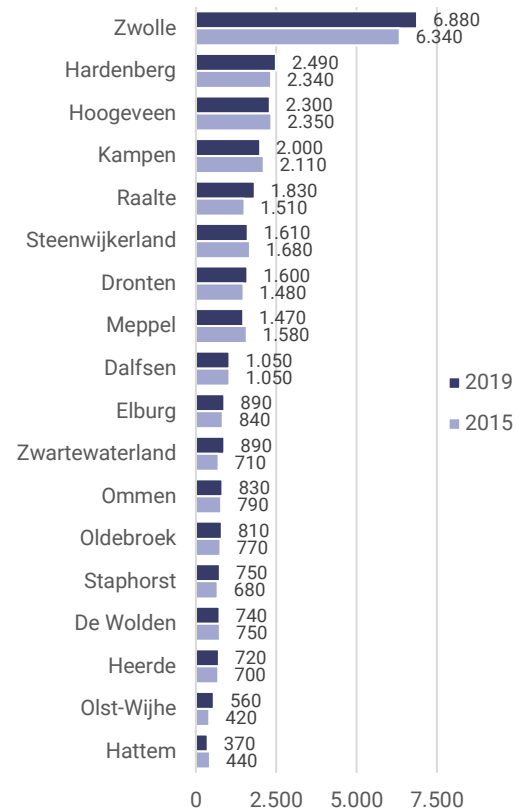
² We veronderstellen dat de gemiddelde bestedingen in de regio Zwolle lager zijn dan gemiddeld in Nederland als gevolg van het feit dat het gemiddelde inkomen in de regio Zwolle lager is dan landelijk. Ook binnen de regio Zwolle verschillen de gemeenten qua gemiddeld inkomen.

2.3 Werkgelegenheid detailhandel regio Zwolle

In deze paragraaf bekijken we de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de detailhandel. Hiervoor is gebruikgemaakt van werkgelegenheidsdata van LISA (peildatum: 1 april). In totaal telt de detailhandel in de regio Zwolle 25.070 banen (exclusief Noordoostpolder, Nunspeet en Westerveld). Ten opzichte van 2015 gaat het om een banengroei van 5,9 procent. Dit is hoger dan de groei in de Twente (+4,8%) en de Stedendriehoek (+3,9%).

In de regio Zwolle kent de gemeente Zwolle de meeste banen in de detailhandel. Ruim een kwart (27,4%) van de werkgelegenheid in de detailhandel in de regio Zwolle vindt plaats in de gemeente Zwolle. Daarnaast groeide het aantal banen in de detailhandel daar met 8,5 procent. Per saldo groeide het aantal banen in Olst-Wijhe (+33,3%), Zwartewaterland (+25,4%) en Raalte (+21,2%) het sterkst. Tussen 2015 en 2019 kromp het aantal banen in Hattem het sterkst (-15,9%).

Figuur 6 - Banen in detailhandel regio Zwolle

Bron: LISA 2015 en 2019 (peildatum: 1 april)

3 Leefstijlen en waardering winkelgebieden

In dit onderdeel komen de leefstijlen van inwoners en de sterktes en zwaktes van winkelgebieden aan bod. Zo ontstaat een beeld van onderliggende drijfveren van inwoners uit de regio Zwolle bij het doen van aankopen en zien we hoe zij en bezoekers van buiten de regio Zwolle de winkelgebieden waarderen.

3.1 Leefstijlen inwoners gemeenten regio Zwolle

Om meer inzicht te krijgen in leefstijlen van inwoners in de gemeenten in de regio Zwolle kijken we naar hun demografische kenmerken en hun leefstijlen volgens het DISC-marketing model. Met het DISC-marketingmodel kunnen we per gemeente de inwoners verdelen in acht verschillende leefstijlen. Naast de vier leefstijltypen Rood, Geel, Groen en Blauw die de kwadranten van het model definiëren is er een viertal mengvormen (Oranje, Lime, Aqua en Paars). Tabel 1 geeft een beschrijving van de acht leefstijltypen.

Tabel 1 – DISC-leefstijltypen: kenmerken leefstijl en klanttype

DISC-leefstijltype	Leefstijl	Klanttype
Dynamisch Rood	Actief, avontuurlijk, zelfverzekerd, direct en innovatief.	Origineel, trendsetend en soms ook uitdagend. Een duidelijke eigen smaak, influencers. Ze houden ervan om bijzondere winkels te ontdekken (streetware en vintage).
Trendy Oranje	Enthousiast, creatief, trendy en sportief.	Energieke consumenten, staan open voor trends en nieuwe ontwikkelingen. Het zijn spontane kopers die graag een middagje winkelen om nieuwe ideeën op te doen of iets leuks te scoren.
Eigentijds Geel	Spontaan, relaxed, informeel en een beetje impulsief.	Eigentijdse consumenten (vaak gezinnen met kinderen), stijl kan het best met casual worden omschreven. Winkelen is voor hen echt een uitje. Zijn gevoelig voor koopjes!
Gezellig Lime	Gemoedelijk en vriendelijk, zorgzaam en hulpvaardig.	Deze groep vindt het niet zo belangrijk om de laatste trends te volgen. Vooral gericht op prijs en budget (discount formules): je kan je geld maar één keer uitgeven.
Rustig Groen	Kalm, serieus, loyaal, geduldig en voorzichtig.	Praktische kopers, winkelen vooral als zij echt iets nodig hebben. Doelgericht en vaak met een vast winkelrondje met vertrouwde adressen. Kritische en prijsbewuste kopers.
Weloverwogen Aqua	Evenwichtig, bedachtzaam, ruimdenkend en maatschappelijk betrokken.	Kwaliteitsgericht, maken graag weloverwogen keuzes. Winkelen liefst op rustige momenten, willen graag deskundig geadviseerd worden. Relatief vaker 'empty nesters'.
Stijlvol Blauw	Zakelijk, perfectionistisch, formeel, correct en verzorgd.	Heeft relatief vaker een exclusievere en formelere stijl. Merken, kwaliteit en service is belangrijker dan de prijs. Laten zich graag informeren over de laatste trends, maar gaan daarin pas mee als deze ook echt aanslaan (early majority).
Ondernemend Paars	Zelfbewust, ondernemend, besluitvaardig en ambitieus.	Gaan graag op zoek naar bijzondere, innovatieve spullen, kleding of winkeltjes. Deze klantgroep vindt shoppen een leuke bezigheid. Onafhankelijke, assertieve consumenten met gevoel voor trends. Laten zich graag inspireren (nieuwe centra en onbekende steden).

Bron: Discvision

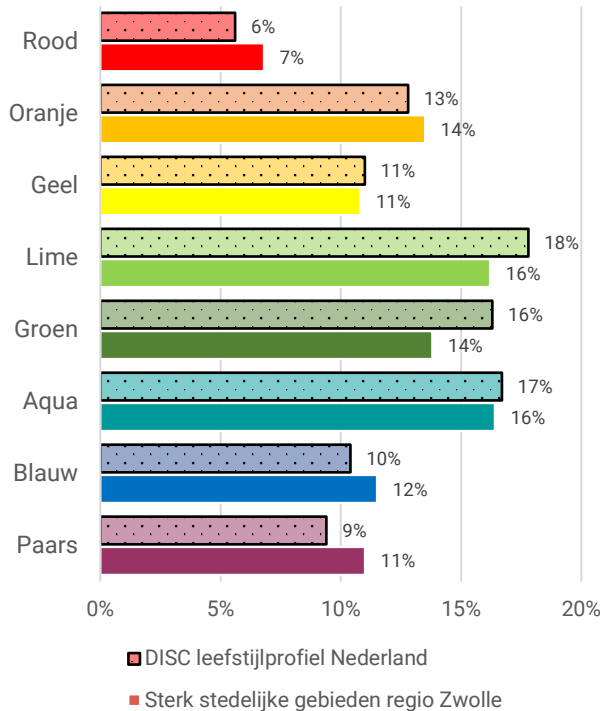
Elke leefstijl bevat andere kenmerken op het gebied van koopgedrag en -oriëntatie. Zo zijn enkele leefstijlen bijvoorbeeld meer gefocust op budget (Lime en Groen), terwijl bij andere leefstijlenvormen juist kwaliteit en merk belangrijk zijn (Aqua en Blauw). In figuur 6 zijn de landelijke verhoudingen van klantprofielen vergeleken met de verhoudingen van sterk stedelijke en niet, weinig of matig stedelijke gebieden in de regio Zwolle. De gemeente Zwolle is de enige sterk stedelijke gemeente in deze regio. Daardoor is het profiel van de sterk stedelijke gebieden gelijk aan het profiel van de inwoners van de gemeente Zwolle.

In de niet, weinig, of matig stedelijke gebieden zien we dat vooral de klantgroepen Oranje, Geel, Lime en Groen sterk vertegenwoordigd zijn. Twee derde van de klanten (67%) heeft dit profiel, terwijl dit in Zwolle 54 procent is.

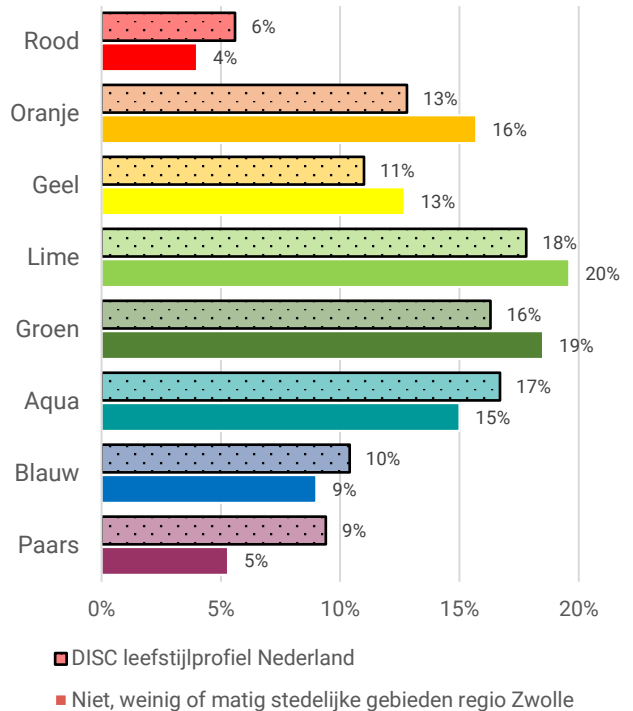
Vooral bij de Rode en Paarse doelgroepen zijn de verschillen tussen Zwolle en de minder stedelijke gebieden van de regio groot. Deze doelgroepen voelen zich doorgaans meer thuis in de grotere steden met veel faciliteiten.

Figuur 6 - Leefstijlprofiel regio Zwolle t.o.v. Nederland

Sterk stedelijke gebieden (gemeente Zwolle)

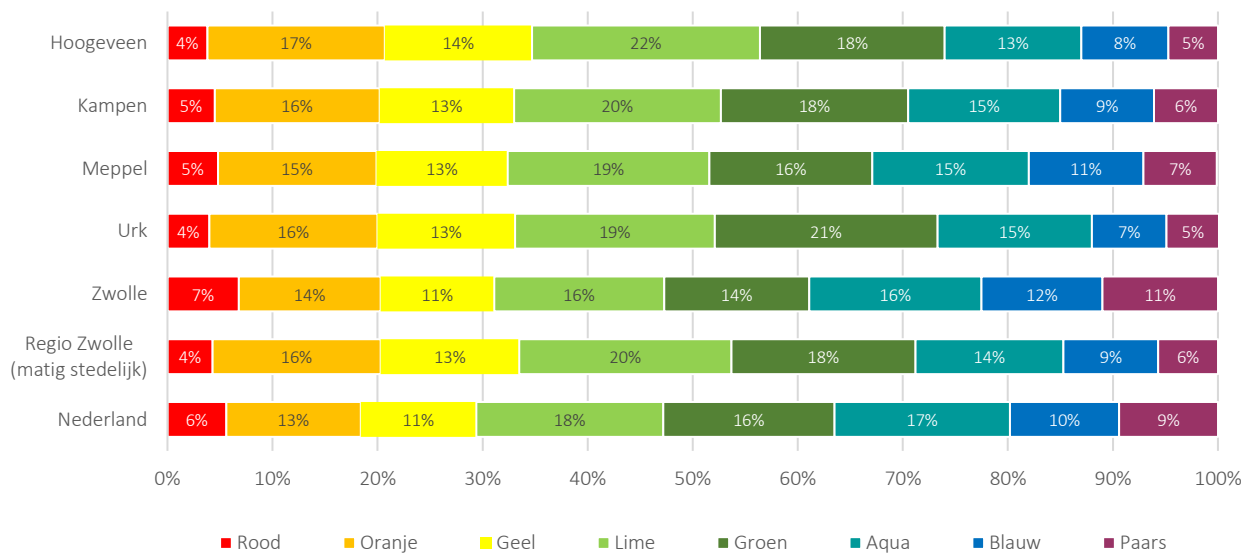
Niet, weinig of matig stedelijke gebieden

Bron: Discvision

In de matig stedelijke gebieden zijn de Gele (eigentijds), Lime (prijsgericht) en Groene (doelgericht) leefstijlgroepen relatief sterker vertegenwoordigd. Toch zijn er ook hier nog duidelijke verschillen tussen de gemeenten. Zo is de meer behoudende Groene klantgroep vooral op Urk goed vertegenwoordigd, en heeft Hoogeveen meer inwoners met een trendy Oranje of Gele leefstijl. In Meppel zijn juist de consumenten met een service, kwaliteit en merkgerichte leefstijl (Aqua, Blauw of Paars) sterker aanwezig.

Figuur 7 - Leefstijlprofiel matig stedelijke gemeenten en gemeente Zwolle, t.o.v. Nederland (%)

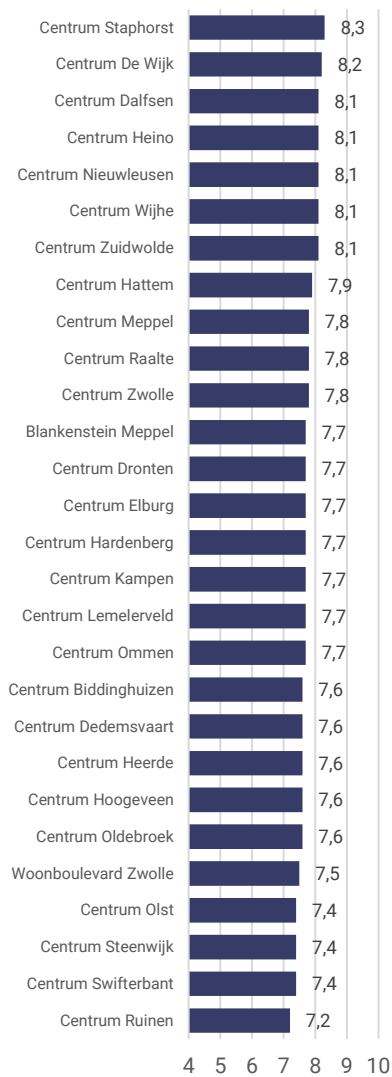
Bron: Discvision

3.2 Waardering centrumlocaties en grootschalige winkelgebieden

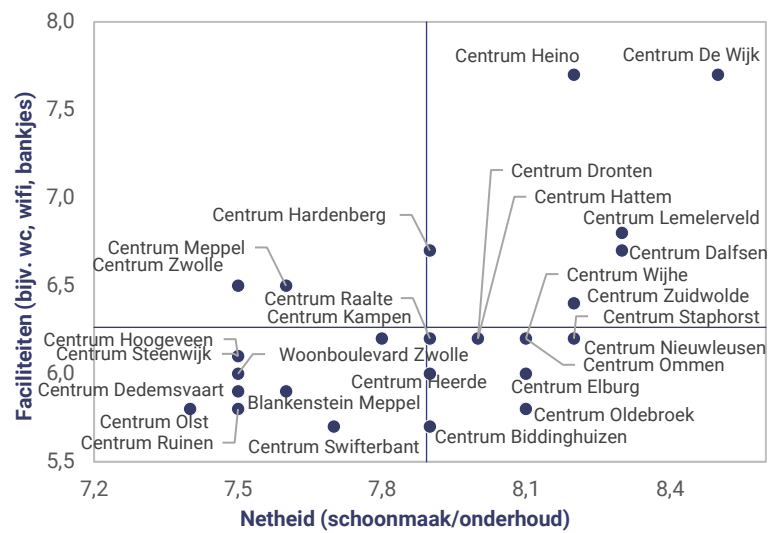
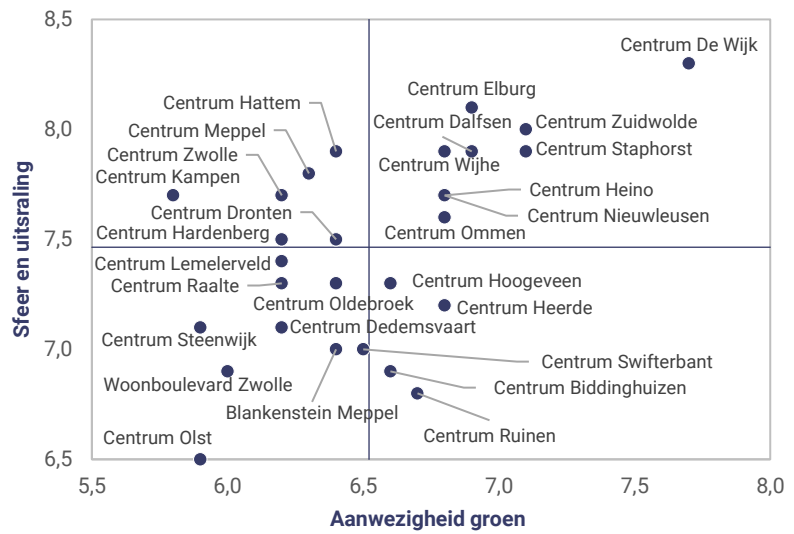
De waardering van winkelgebieden geeft een goede afspiegeling van de wijze waarop consumenten (inwoners en bezoekers van buiten de gemeente) hun bezoek ervaren. Het centrum van Staphorst en De Wijk (gemeente De Wolden) zijn over het geheel gezien het best beoordeeld. De centrumlocaties van Ruinen (gemeente De Wolden), Swifterbant (gemeente Dronten), Steenwijk en Olst zijn gemiddeld minder goed beoordeeld (zie figuur 8). De oorzaak hiervan is doorgaans een combinatie van meerdere aspecten, zoals een hoge leegstand en een relatief lage waardering van de kwaliteit van het winkelaanbod (zie figuur 27).

Figuur 9 geeft weer hoe men de sfeer en uitstraling, netheid, faciliteiten en aanwezigheid van groen in winkelgebieden in de regio waardeert. Sfeer en uitstraling en netheid zijn aspecten waar men in de meeste winkelgebieden het meest positief over is. De aanwezigheid van groen en faciliteiten (bijv. wc, wifi, bankjes) scoren relatief laag en zijn in meerdere winkelgebieden punten van verbetering. Opvallend is dat twee centrumlocaties (De Wijk en Zuidwolde) in De Wolden als enige op alle vier de beoordelingscriteria bovengemiddeld weten te scoren. Centrum Steenwijk, Centrum Olst, Centrum Dedemsvaart, Woonboulevard Zwolle en Blankenstein Meppel zijn winkelgebieden die lager dan gemiddeld scoren op de vier thema's.

Figuur 8 – Totaal waardering

Figuur 9 - Waardering specifieke thema's

Bron: KSO2019

4 Winkelaanbod regio Zwolle

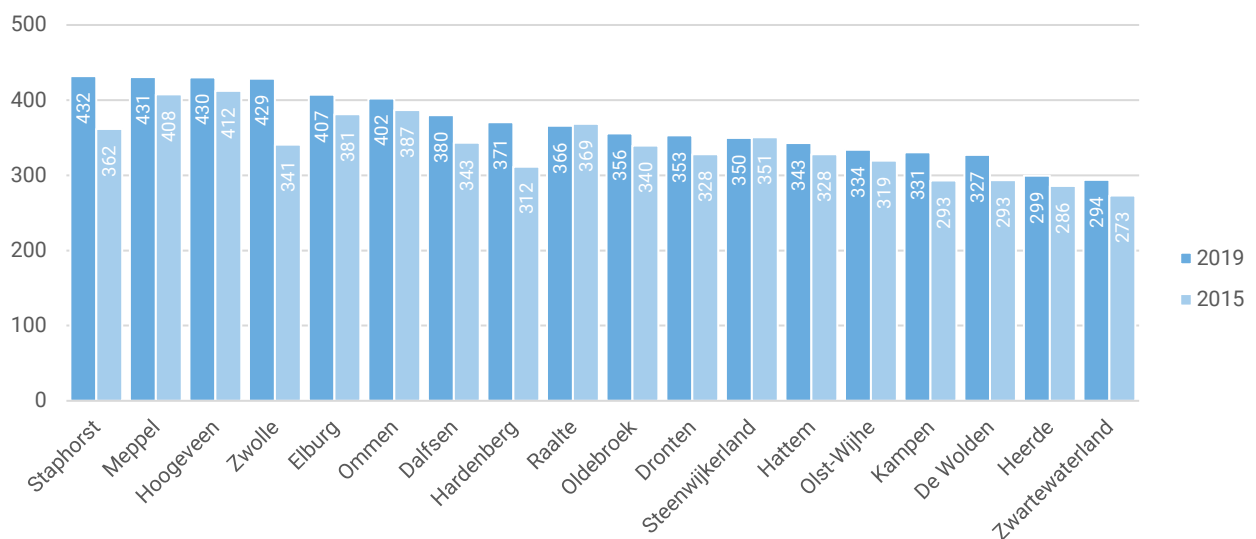
Dit hoofdstuk geeft per gemeente en type winkelgebied de verhoudingen weer binnen de hoeveelheid winkelaanbod per duizend inwoners³. In combinatie met de inzichten uit hoofdstuk 2: Demografie en consumentenbestedingen krijgen we een beeld van de mate waarin het winkelaanbod goed aansluit bij het aantal inwoners in een gemeente.

4.1 Winkelaanbod per duizend inwoners (dagelijks en niet-dagelijks)

In de dagelijkse sector beschikt de regio Zwolle over ruim 243 duizend m² winkelvloeroppervlakte (WVO) verdeeld over 982 verkooppunten (2015: 961). Het gaat hier om een stijging van 10 procent van het WVO (2015-2019). Dit is vergelijkbaar met de Stedendriehoek (+10%) en hoger dan Twente (+7%). Het aantal verkooppunten bleef nagenoeg gelijk. Oftewel: binnen de dagelijkse sector vindt schaalvergroting plaats in het winkelaanbod van de regio Zwolle, wat primair verklaard wordt door supermarkten.

Gemiddeld is er in de regio Zwolle in de dagelijkse sector 370 m² WVO per duizend inwoners (2015: 344 m²). Het WVO in de dagelijkse sector per duizend inwoners is in de regio Zwolle lager dan in Twente (404 m²) en in de Stedendriehoek (388 m²). In de regio Zwolle beschikken Heerde, Hoogeveen, Ommen en Raalte in vergelijking met de overige gemeenten in de regio over relatief veel WVO (figuur 10). In Staphorst en Olst-Wijhe is relatief weinig WVO per duizend inwoners aanwezig. In Raalte groeide het WVO in de dagelijkse sector per duizend inwoners het sterkst (+26%). Per saldo is het aanbod in de dagelijkse sector in de regio Zwolle sinds 2015 toegenomen met 22 duizend m² WVO.

Figuur 10 - Winkelaanbod in vierkante meters (WVO) dagelijkse sector per duizend inwoners

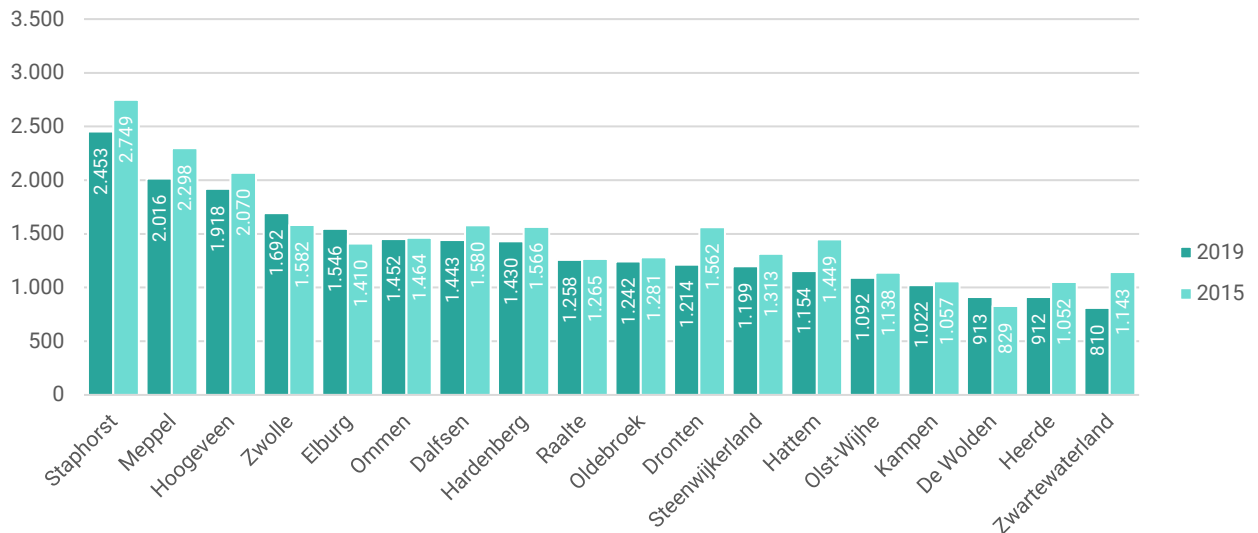

Bron: Locatus (peildatum: 1 september 2019)

³ Gemeente Noordoostpolder, Nunspeet en Westerveld zijn niet meegenomen in deze analyse.

In de niet-dagelijkse sector beschikt de regio Zwolle over ruim 946 duizend m² WVO verdeeld over 2.598 verkooppunten (2015: 2.872). Gemiddeld is er in de regio 1.436 m² WVO per duizend inwoners (Stedendriehoek: 1.427 m² en Twente: 1.613 m² per duizend inwoners). Dat is 5 procent minder dan in 2015. Deze afname is duidelijk sterker dan in Twente (-1%) en de Stedendriehoek (-4%). Binnen de regio Zwolle kennen Staphorst, Meppel en Hoogeveen relatief veel WVO per duizend inwoners (figuur 11). De Wolden, Heerde en Zwartewaterland bevatten verhoudingsgewijs weinig winkelmeters in de niet-dagelijkse sector. Verder groeide in Elburg (+10%) het aantal WVO per duizend inwoners het sterkst. In Zwartewaterland, Dronten en Hattem daalde het aantal WVO per duizend inwoners het sterkst.

Figuur 11 - Winkelaanbod (WVO) niet-dagelijkse sector per duizend inwoners

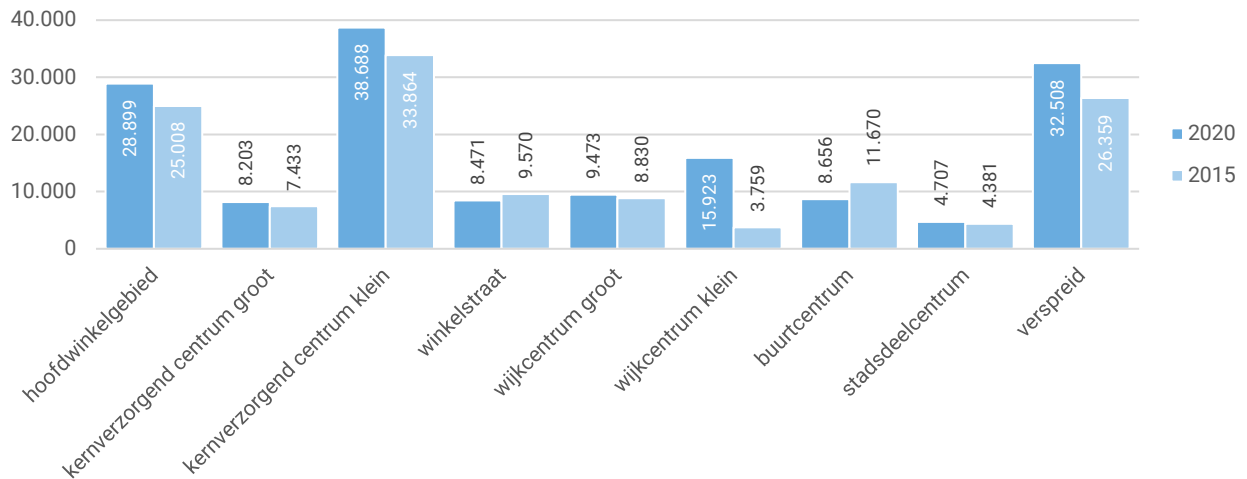
Bron: Locatus (peildatum: 1 september 2019)

Het relatief ruime niet-dagelijkse aanbod wordt in gemeenten zoals Meppel, Hoogeveen en Zwolle verklaard door een bepaalde regiofunctie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er grote verschillen bestaan tussen deze gemeenten. Zwolle heeft zowel in absolute als relatieve aantallen de sterkste winkelfunctie binnen de regio en vervult daarmee een bovenregionale verzorgingsfunctie. Voor Meppel en Hoogeveen geldt een meer bovenlokale verzorgingsfunctie, zoals blijkt uit de koopstromen (zie hoofdstuk 5). Een relatief grote woonwinkel in combinatie met een laag inwonertal verklaart het relatief ruime niet-dagelijkse winkelaanbod in de gemeente Staphorst.

4.2 Winkelaanbod naar type winkelgebied (dagelijks en niet-dagelijks)

In het Overijsselse deel van de regio Zwolle is het winkelvloeroppervlakte (WVO) in de dagelijkse sector gemiddeld toegenomen met 11 procent (2015-2020). Ruim daarboven ligt de toename in kleine winkelcentra, met 76 procent (+12.164 m²). Ook bij de verspreide bewinkeling is een meer dan gemiddelde groei (+19%) zichtbaar (+6.149 m²). Een duidelijke afname is er in de binnenstedelijke winkelstraten en vooral in de buurtcentra (-35%).

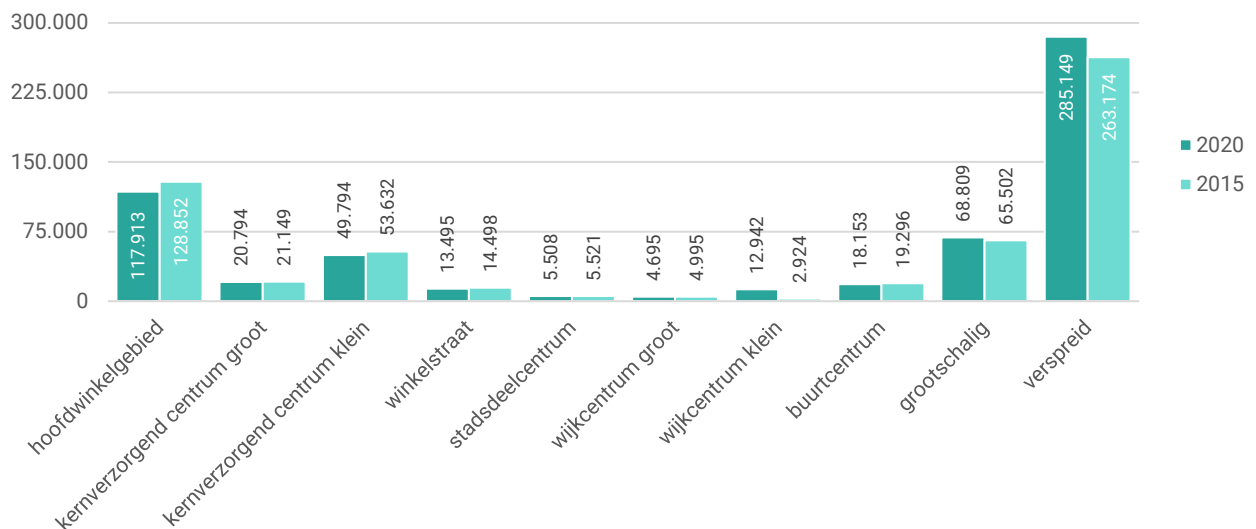
Figuur 12 - Winkelaanbod (WVO) dagelijkse sector naar type winkelgebied⁴

Bron: Locatus (peildatum: 1 januari 2015 en 2020)

Het aanbod in de niet-dagelijkse sector is in het Overijsselse deel van de regio Zwolle voor een zeer belangrijk deel (bijna de helft) te vinden in verspreide bewinkeling. Het aanbod is hier sinds 2015 fors toegenomen met 8 procent (+21.975 m²). Er is ook een toename van WVO in de grootschalige detailhandel (+5%). Vrijwel alle andere type winkelgebieden laten een daling zien, waarbij die in hoofdwinkelgebieden het grootst is (-9%). Een uitzondering is het aanbod in de kleine wijkcentra (+77%), maar het totale belang daarvan is gering.

Figuur 13 - Winkelaanbod (WVO) niet-dagelijkse sector naar type winkelgebied⁵

Bron: Locatus (peildatum: 1 januari 2015 en 2020)

⁴ Cijfers alleen o.b.v. Overijssels deel regio Zwolle (gemeenten: Dalfsen, Hardenberg, Kampen, Ommen, Raalte, Staphorst, Zwolle, Steenwijkerland, Olst-Wijhe en Zwartewaterland).

⁵ Cijfers alleen o.b.v. Overijssels deel regio Zwolle (gemeenten: Dalfsen, Hardenberg, Kampen, Ommen, Raalte, Staphorst, Zwolle, Steenwijkerland, Olst-Wijhe en Zwartewaterland).

Het dagelijks winkelaanbod in het Overijsselse deel van de regio Zwolle is sterk gegroeid in de hoofdwinkelgebieden en wijkcentra. Dit zijn met name supermarkten, die daarmee een steeds dominantere positie vervullen binnen de detailhandelsstructuur en binnen centra. Het aanbod in de verspreide bewinkeling in zowel de dagelijkse als de niet-dagelijkse sector nam ook relatief sterk toe in de regio. Deze toename is bovengemiddeld ten opzichte van andere regio's in Overijssel en elders in Nederland.

Deze geschetste ontwikkelingen betekenen dat er binnen de regio Zwolle (Overijsselse deel) sprake is van een verschuiving. Consumenten kiezen steeds vaker voor lokaal efficiënt winkelen enerzijds en anderzijds voor regionaal 'gezellig winkelen'/'een dagje uit' in de grotere centra (zoals die van Zwolle) of bij grotere perifere locaties (thema in en om het huis).

4.3 Winkelgebieden in regio Zwolle

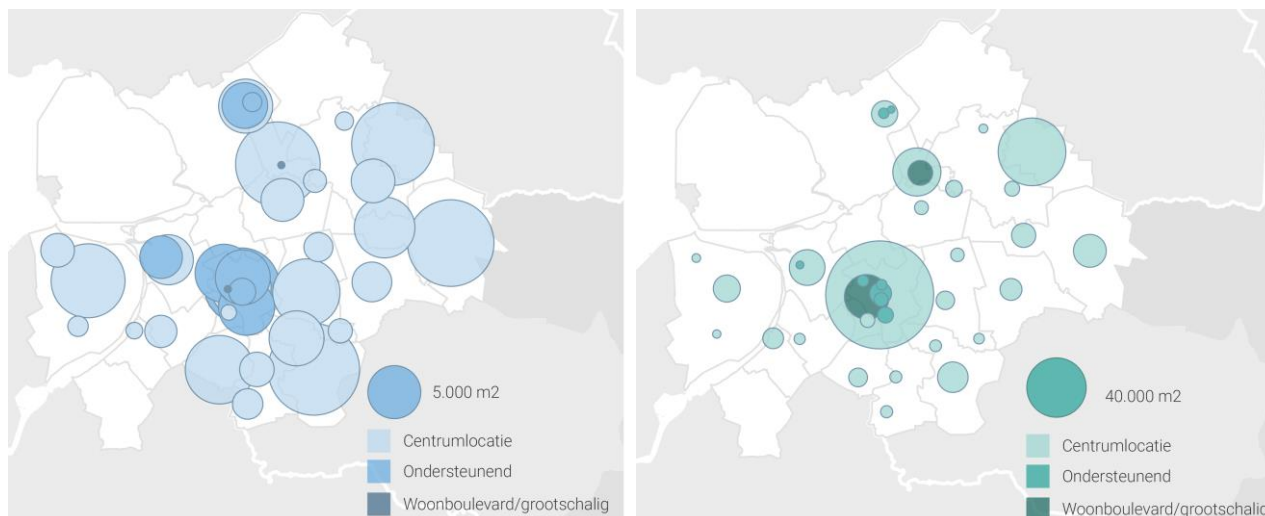
Winkelgebieden in de dagelijkse en niet-dagelijkse sector verschillen sterk qua winkelvloeroppervlakte (WVO). Daarbij zien we dat de dagelijkse en niet-dagelijkse sector in enkele gemeenten sterker vertegenwoordigd is dan elders in de regio Zwolle (zie figuur 14). Vooral de gemeente Zwolle kent een relatief sterke vertegenwoordiging van het aantal winkelgebieden in beide sectoren.

Van de tien grootste winkelgebieden in de regio Zwolle (qua oppervlakte) is de consumentenomzet in de dagelijkse sector het hoogst in Centrum Raalte, Centrum Hardenberg en Centrum Meppel. In de niet-dagelijkse sector steekt Centrum Zwolle er met kop en schouders bovenuit. Ook is in Centrum Zwolle de vloerproductiviteit (consumentenomzet incl. toerisme per vierkante meter) in de niet-dagelijkse sector het hoogst. In de dagelijkse sector is deze het hoogst in Centrum Dalfsen en Diezerpoort (gemeente Zwolle). In paragraaf 6.2 is ook de vloerproductiviteit van kleinere winkelgebieden in de regio Zwolle uitgewerkt.

Figuur 14 - Winkelgebieden in regio Zwolle (dagelijkse en niet-dagelijkse sector)

Dagelijkse sector

Niet-dagelijkse sector

Bron: Locatus (peildatum: 1 september 2019)

Tabel 2 - Dagelijks: tien grootste winkelgebieden o.b.v. winkelvloeroppervlakte

Aankooplocatie	WVO dagelijks	Consumentenomzet dagelijks	Vloerproductiviteit
Centrum Raalte	8.108 m ²	€ 60.409.920	€ 7.451
Centrum Hardenberg	7.635 m ²	€ 54.672.935	€ 7.161
Centrum Meppel	7.427 m ²	€ 41.475.331	€ 5.584
Centrum Hoogeveen	7.243 m ²	€ 36.963.741	€ 5.103
Diezerpoort	6.560 m ²	€ 48.756.539	€ 7.602
Centrum Dronten	6.414 m ²	€ 33.154.069	€ 5.637
Centrum Heerde	5.881 m ²	€ 42.532.099	€ 7.353
Centrum Dalfsen	5.784 m ²	€ 39.344.527	€ 7.669
Centrum Dedemsvaart	5.130 m ²	€ 39.616.791	€ 7.724
Centrum Zwolle	5.129 m ²	€ 25.566.459	€ 5.563

Bron: KSO2019 en Locatus (peildatum: 1 september 2019)

Tabel 3 – Niet-dagelijks: tien grootste winkelgebieden o.b.v. winkelvloeroppervlakte

Aankooplocatie	WVO niet-dagelijks	Consumentenomzet niet-dagelijks	Vloerproductiviteit
Centrum Zwolle	64.904 m ²	€ 253.616.532	€ 3.908
Centrum Hoogeveen	38.949 m ²	€ 85.274.642	€ 2.189
Centrum Meppel	26.321 m ²	€ 67.909.932	€ 2.580
Woonboulevard Zwolle	24.129 m ²	€ 27.856.189	€ 1.154
Centrum Kampen	18.240 m ²	€ 43.624.530	€ 2.392
Centrum Hardenberg	16.418 m ²	€ 44.331.908	€ 2.700
Centrum Raalte	14.953 m ²	€ 43.691.653	€ 2.922
Centrum Dronten	12.810 m ²	€ 40.439.382	€ 3.157
Centrum Steenwijk	12.208 m ²	€ 29.105.935	€ 2.384
Blankenstein Meppel	11.268 m ²	€ 15.213.712	€ 1.350

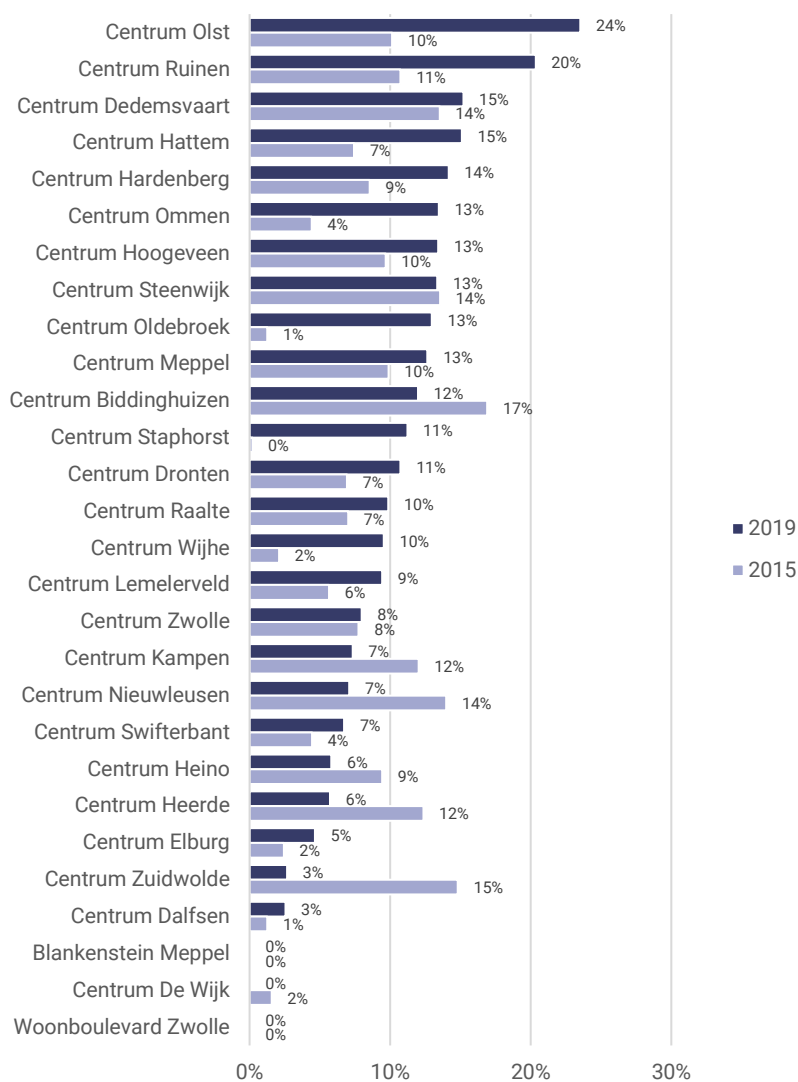
Bron: KSO2019 en Locatus (peildatum: 1 september 2019)

4.4 Leegstandsontwikkeling winkelgebieden regio Zwolle

In 2019 (peildatum: 1 september) stond 7,8 procent van de winkelmeters in de regio Zwolle leeg. Dat betekent een toename in het aandeel leegstaande winkelmeters (2015: 6,9%)⁶. Het aandeel leegstaand winkelvloeroppervlak in de regio Zwolle is vergelijkbaar met de Stedendriehoek (7,8%) en Twente (8,0%) en hoger dan landelijk (7,2%). In de regio verschilt het leegstandspercentage in de detailhandel sterk per winkelgebied. Op enkele centrumlocaties is het leegstandspercentage duidelijk hoger dan op andere locaties (zie figuur 15). Het aandeel leegstaand winkelvloeroppervlakte (WVO) is het hoogst in de centrumlocaties van Olst en Ruinen. Bovendien nam het leegstandspercentage in deze centrumgebieden – net als in vele andere centrumlocaties in de regio – toe ten opzichte van 2015. Het aandeel leegstaande verkooppunten per winkelgebied laat in hoofdlijnen een vergelijkbaar patroon zien. Alleen het relatief kleine Centrum Swifterbant kent een in verhouding hoog aandeel leegstaande verkooppunten (16,7%) in vergelijking met het aandeel leegstaande winkelmeters (6,7%). Het aandeel leegstaand WVO in Centrum Zwolle bleef gelijk (leegstand Hudsons Bay is niet meegenomen in deze cijfers). De regionale woonboulevards in Zwolle en Meppel (Blankenstein) kennen geen leegstand. Dit hangt samen met het feit dat de bestedingen in de woonbranche de laatste jaren fors zijn gestegen en dat er in deze branche sprake is van een hoge dynamiek. Met name locaties met relatief veel recreatief winkelaanbod, en van oudsher een bepaalde regiofunctie (die niet langer aanwezig is), kennen relatief veel leegstand.

⁶ Leegstandsandaandeel o.b.v. Locatusmethodiek: <https://locatus.com/wp-content/uploads/2017/04/Leegstand-NL-wat-verstaan-we-eronder.doc.pdf>

Figuur 15 - Leegstandsontwikkeling (WVO) 2015-2019 (o.b.v. Locatusformule)

Bron: Locatus (peildatum: 1 september 2015 en 2019)

5 Koopstromen binnen regio Zwolle

Dit deel van het verdiepingsrapport laat de koopstromen zien van dagelijkse boodschappen, recreatief winkelen en doelgerichte aankopen binnen regio Zwolle. Figuur 16 geeft de betreffende bezoekmotieven en de bijbehorende branches en artikelgroepen weer.

Figuur 16 - Indeling van branches

Dagelijkse sector		
Branche	Bezoekmotief	Artikelgroep
Dagelijks	Boodschappen	Boodschappen
Niet-dagelijkse sector		
Branche	Bezoekmotief	Artikelgroep
Mode en Luxe	Recreatief	Mode Huishoudelijk
Vrije tijd	Recreatief	Sport en spel Media en hobby
In en om huis	Doelgericht	Doe-het-zelf Elektronica Tuin en planten Woninginrichting

5.1 Koopkrachtbinding inwoners regio Zwolle

De bestedingen in de regio Zwolle die gebonden zijn aan de regio (koopkrachtbinding) variëren sterk per bezoekmotief. In vergelijking met recreatieve en doelgerichte aankopen doet men de dagelijkse boodschappen relatief dicht bij huis. Over het totaal van de regio Zwolle zien we dat de consumentenbestedingen van randgemeenten minder sterk aan de regio zijn gebonden dan van gemeenten die centraler in de regio liggen. Zo is de koopkrachtbinding aan de regio bij recreatieve aankopen in Heerde (45%) en Olst-Wijhe (48%) lager dan in Meppel (70%), Dalfsen (69%) en Staphorst (69%).

In de bovenstaande beschrijving is de koopkrachtbinding het aandeel van het totale bestedingspotentieel van de inwoners uit een gemeente dat wordt besteed bij winkels in de regio Zwolle. Dit is dus de koopkrachtbinding aan de regio Zwolle in totaal, en dus niet de koopkrachtbinding aan de gemeente zelf. Een gemiddelde binding aan de regio Zwolle van 95 procent voor boodschappen betekent dus dat van iedere euro die men uitgeeft aan boodschappen, 95 eurocent wordt uitgegeven bij winkels voor dagelijkse artikelen in de regio Zwolle. Een hogere (relatieve) binding is niet per definitie goed of slecht. Wel geeft het inzicht in de mate waarin inwoners op het 'eigen' aanbod georiënteerd zijn of juist op ander (fysiek) aanbod elders of via online (afvloeiing).

Voor de regio Zwolle valt op dat de koopkrachtbinding op gemeenteniveau fors verschilt (zie ook paragraaf 3.2 in het [hoofdrapport KSO2019](#)). De gemeenten Zwartewaterland, Zwolle en Kampen kennen een gemeentelijke koopkrachtbinding in de dagelijkse sector van 94 à 96 procent. Dit is vrijwel het maximaal haalbare, er blijft immers altijd koopkracht afvloeien. Ook in de gemeenten Heerde en Dronten is de koopkrachtbinding in de dagelijkse sector met 93 procent relatief hoog. In Staphorst is de koopkrachtbinding op gemeenteniveau met 69 procent het laagst. Veelal hangt de binding samen met het aanbod (met name supermarkten).

5.2 Dagelijkse boodschappen: bestemming en herkomst

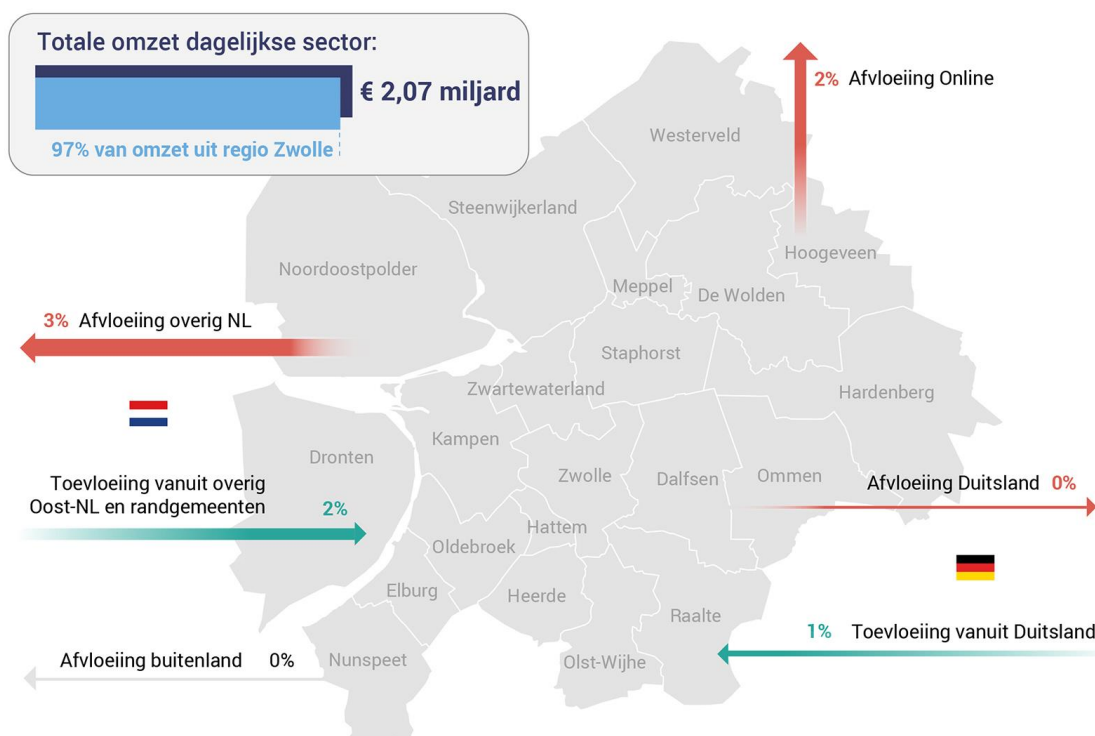
Bestemming dagelijkse boodschappen

Inwoners van de regio Zwolle besteedden in 2019 € 2,13 miljard aan dagelijkse boodschappen. Hiervan blijft 95 procent in de regio zelf. Van de dagelijkse bestedingen vloeit 3 procent af naar de rest van Nederland en 2 procent naar online kanalen.

Herkomst omzet dagelijkse boodschappen

In 2019 bedroeg de totale consumentenomzet in de dagelijkse detailhandel in de regio Zwolle afgerond € 2,07 miljard (excl. toerisme). Het grootste deel (97%) van de consumentenomzet in de dagelijkse detailhandel in de regio Zwolle is afkomstig van inwoners uit de regio zelf. Twee procent komt uit de rest van Oost-Nederland en randgemeenten en 1 procent uit Duitsland. Tabel A1 in bijlage A geeft de koopstromen van dagelijkse boodschappen (in euro's) tussen de gemeenten in de regio Zwolle weer.

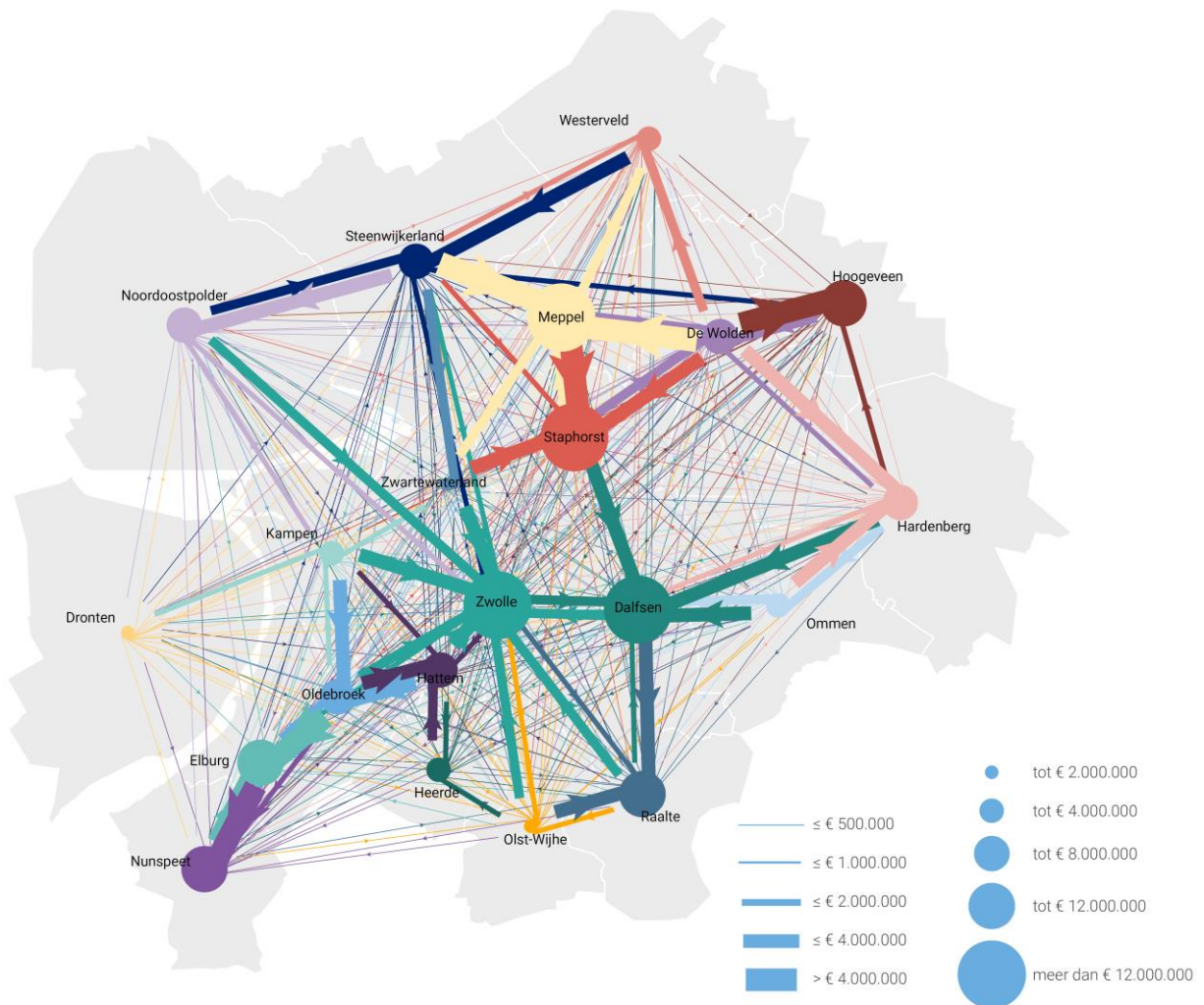
Figuur 17 - Bestemming en herkomst dagelijkse boodschappen

Bron: KSO2019

Figuur 18 geeft de bestemming van bestedingen en de herkomst van consumentenomzet in de dagelijkse sector weer in een zogenaamde ‘flowmap’: hoe dikker de pijl, hoe hoger het bedrag dat van de ene naar de andere gemeente vloeit. De bollen in de figuren geven de hoogte van toegevloeiende consumentenomzet uit de regio Zwolle weer. Oftewel: hoe groter de bol, hoe meer consumentenomzet uit andere gemeenten in de regio Zwolle (toevloeiing). Binnen de regio zijn vooral Zwolle, Meppel en Staphorst de grote ‘trekkers’ in de dagelijkse sector. Ook de aantrekkingskracht van Dalfsen is relatief sterk. Tussen Hattem en Oldebroek zijn bij dagelijkse boodschappen gelijke uitwisselingsrelaties te zien. Gemeenten zoals Dronten, Olst-Wijhe, Zwartewaterland en Heerde trekken relatief weinig bestedingen uit andere gemeenten (toevloeiing is relatief laag).

Figuur 18 - Koopstromen van dagelijkse boodschappen

Bron: KSO2019

Inwoners van de regio Zwolle doen de boodschappen primair lokaal, net als in Twente en de Stedendriehoek. Als ze dit niet lokaal (in de eigen kern of gemeente) doen, doen ze dit vooral vanuit het motief van nabijheid bij buurgemeenten.

5.3 Recreatieve aankopen: bestemming en herkomst

Consumentenbestedingen recreatieve aankopen

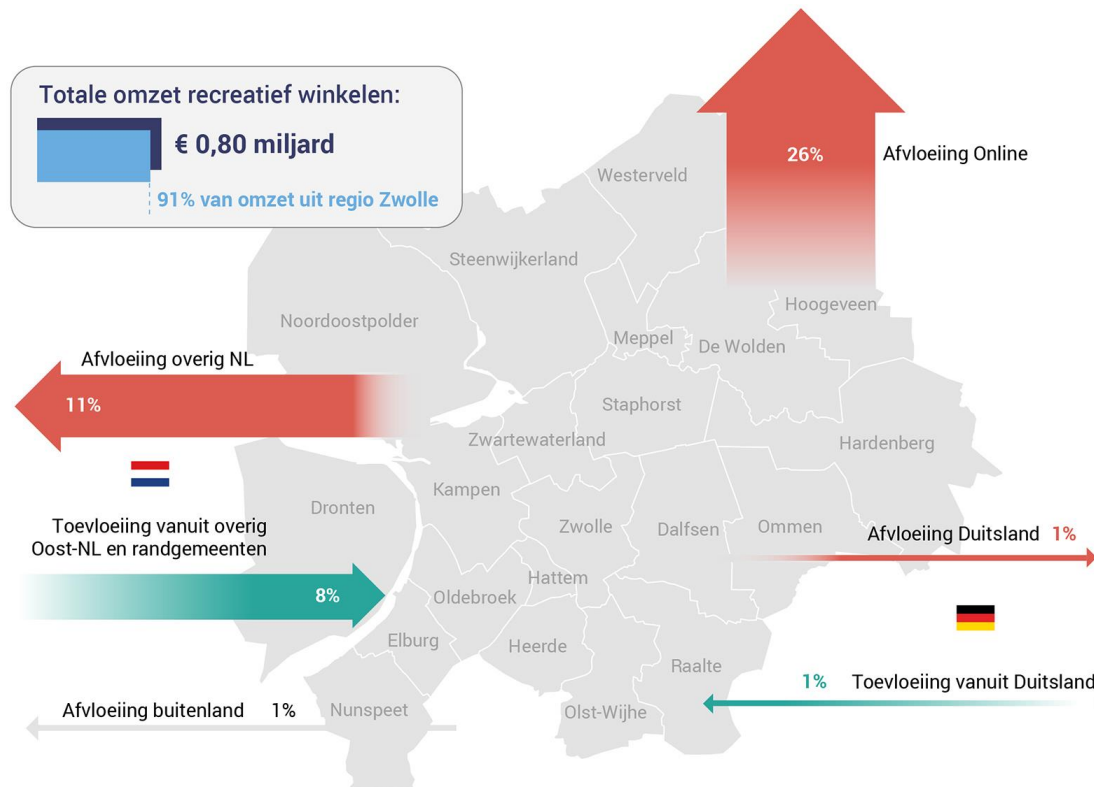
Inwoners van de regio Zwolle besteedden in 2019 € 1,19 miljard aan recreatieve aankopen. Hiervan blijft 61 procent in de regio zelf, 12 procent vloeit af naar de rest van Nederland (11%), Duitsland (1%) en het buitenland (1%). Ruim een kwart (26%) van de recreatieve bestedingen vloeit af via online kanalen. De online afvloeiing in de regio Zwolle is iets hoger dan in Twente (23%) en de Stedendriehoek (25%). Hoewel het grootste deel van de online bestedingen terecht komt bij de pure webwinkels, komt een deel ook ten goede aan de webactiviteiten van gevestigde winkeliers.

Koopstromen: herkomst omzet recreatieve aankopen

In de regio Zwolle brachten branches die onder recreatief winkelen vallen (mode, huishoudelijke artikelen, sport en spel en media en hobby) in 2019 samen € 798 miljoen op (excl. toerisme). Het grootste deel van de consumentenomzet in deze branches is afkomstig van inwoners uit de regio zelf (91%).

Acht procent van de omzet is afkomstig uit overig Oost-Nederland en randgemeenten. Duitsland zorgt voor 1 procent van de omzet in branches die onder recreatief winkelen vallen. De toevloeiing vanuit overig Oost-Nederland en randgemeenten van de regio Zwolle is vergelijkbaar met Twente (7%) en iets lager dan in de Stedendriehoek (10%). De toevloeiing bij recreatieve aankopen vanuit Duitsland is vergelijkbaar met de Stedendriehoek (0%), maar een stuk lager dan in Twente (12%). Tabel A2 in bijlage A geeft de koopstromen van recreatieve aankopen (in euro's) tussen de gemeenten in de regio Zwolle weer.

Figuur 19 - Bestemming en herkomst recreatieve aankopen

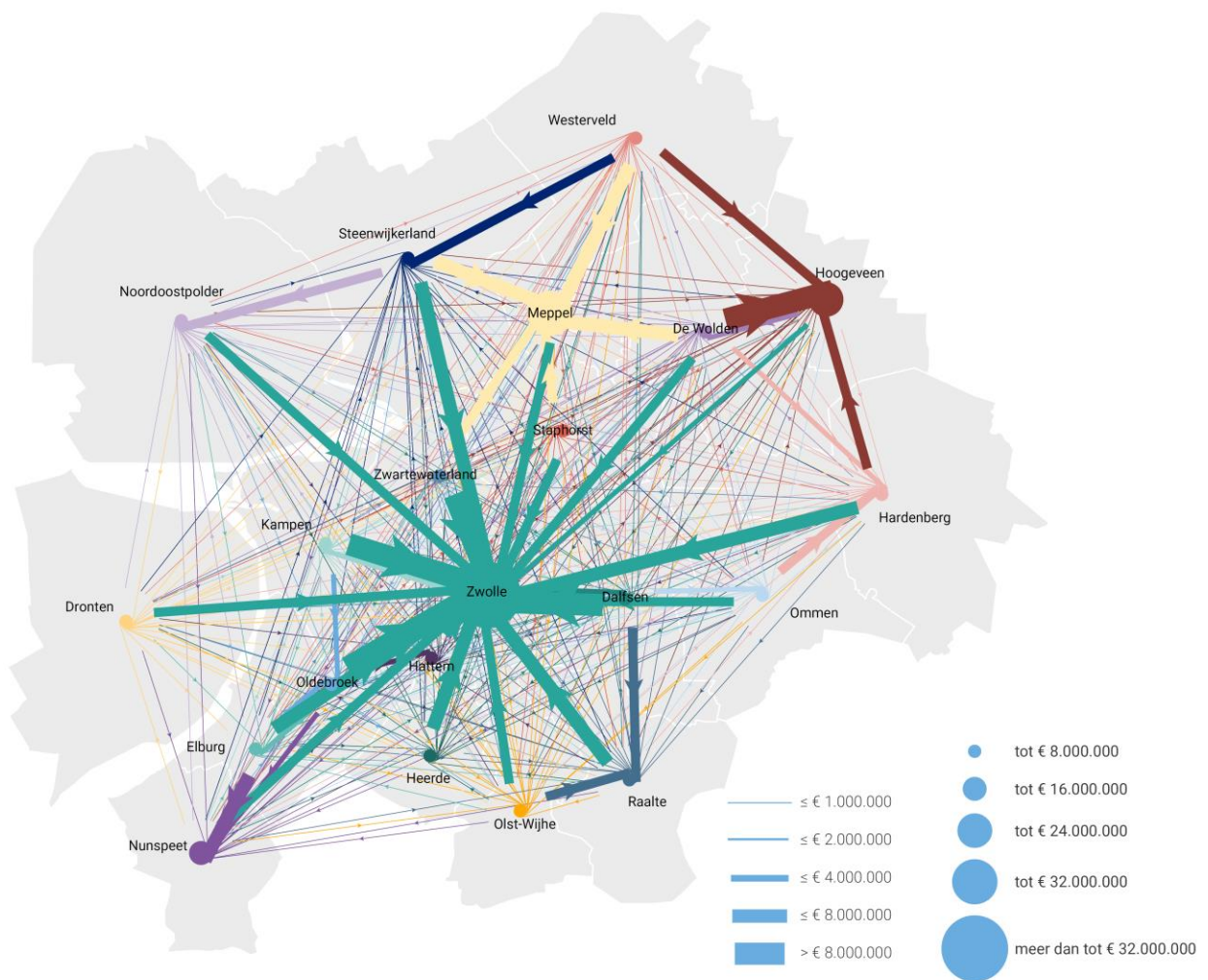

Bron: KSO2019

Binnen de regio Zwolle vervult de gemeente Zwolle, en meer specifiek de binnenstad van Zwolle, veruit de belangrijkste recreatieve winkelfunctie (totaal bijna € 255 mln. consumentenomzet). De bestedingen die terecht komen in de gemeente Zwolle vertegenwoordigen bijna een derde (32%) van de totale recreatieve consumentenomzet in de regio Zwolle. De gemeente Zwolle weet uit heel de regio bestedingen aan te trekken voor recreatieve aankopen, maar ook uit overig Oost-Nederland en het randgebied. Dit betekent een sterke bovenregionale verzorgingsfunctie.

Behalve de gemeente Zwolle vervullen ook Hoogeveen, Hardenberg en Meppel een belangrijke functie als recreatieve aankoopplaatsen (zie figuur 20). Deze gemeenten halen een totale recreatieve consumentenomzet van respectievelijk € 73, € 59 en € 62 mln. Daarbij valt op dat Meppel vooral veel bestedingen uit eigen gemeente aantrekt (49%), terwijl het recreatieve aanbod in Hardenberg in verhouding meer bestedingen vanuit andere gemeenten aantrekt (76%). Van de totale recreatieve consumentenomzet in Hoogeveen komt 35 procent uit eigen gemeente en 65 procent van buitenaf.

Figuur 20 - Koopstromen van recreatieve aankopen

Bron: KSO2019

5.4 Doelgerichte aankopen: bestemming en herkomst

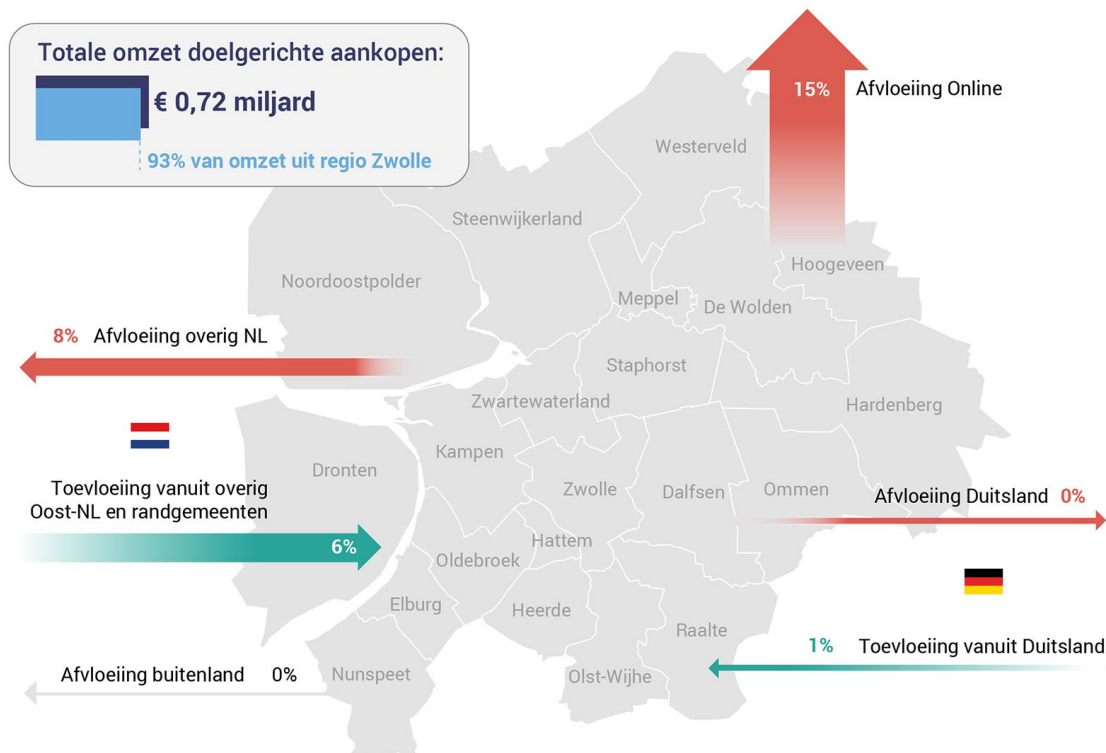
Consumentenbestedingen doelgerichte aankopen

Inwoners van de regio Zwolle besteedden in 2019 € 871 miljoen aan doelgerichte aankopen. Hiervan blijft 77 procent in de regio zelf, 8 procent vloeit af naar de rest van Nederland. Ongeveer een zevende (15%) van de recreatieve bestedingen vloeit af via online kanalen. De online afvloeiing van doelgerichte aankopen in de regio Zwolle is vergelijkbaar met de Stedendriehoek (15%) en hoger dan in Twente (13%).

Koopstromen: herkomst omzet doelgerichte aankopen

De consumentenomzet in branches die onder doelgericht winkelen vallen (doe-het-zelf artikelen, elektronica, tuinartikelen en planten en woninginrichting) bedroeg in 2019 € 716 miljoen (excl. toerisme). Het grootste deel van de consumentenomzet van doelgerichte aankopen in de regio Zwolle is afkomstig van inwoners uit de regio zelf (93%), meer dan bij de omzet van recreatieve aankopen (91%). Het overige deel van de omzet is afkomstig van consumenten uit overig Oost-Nederland en randgemeenten (6%) en Duitsland (1%). De toevloeiing naar de regio Zwolle vanuit Oost-Nederland en randgemeenten is hoger dan in Twente (5%) en iets lager dan in de Stedendriehoek (10%). Tabel A3 in bijlage A geeft de koopstromen van doelgerichte aankopen (in euro's) tussen de gemeenten in de regio Zwolle weer.

Figuur 21 - Bestemming en herkomst doelgerichte aankopen

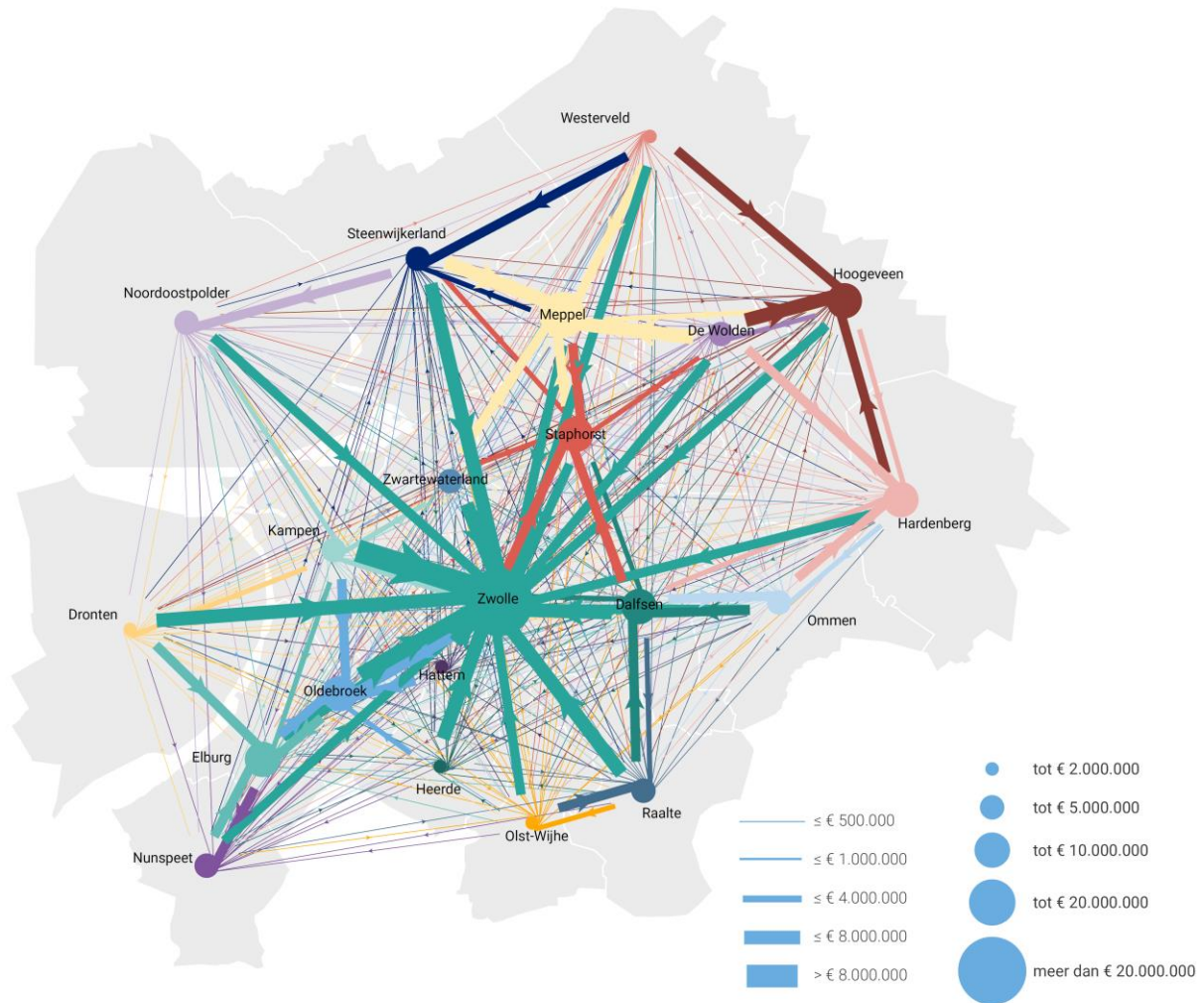

Bron: KSO2019

Binnen de regio Zwolle trekt de gemeente Zwolle de meeste doelgerichte bestedingen aan (zie figuur 22). In totaal komen ruim € 217 miljoen aan doelgerichte bestedingen in de gemeente Zwolle terecht, waarvan meer dan de helft (54%) uit de eigen gemeente afkomstig is. Dit duidt op een bovenregionale verzorgingsfunctie. Dit is met name te verklaren door Woonboulevard Zwolle en IKEA (zie ook: paragraaf 5.5). De sterke regionale positie van de gemeente Zwolle bij doelgerichte aankopen valt direct op. In totaal trekt de gemeente Zwolle meer doelgerichte bestedingen aan dan de gemeente Hengelo. Verhoudingsgewijs komen in gemeente Hengelo (35%) meer doelgerichte bestedingen van buitenaf dan in de gemeente Zwolle (54%).

De gemeenten Hoogeveen, Hardenberg en Meppel halen een totale doelgerichte consumentenomzet van respectievelijk € 61, € 54 en € 45 mln. Daarin valt op dat Hoogeveen en Hardenberg vooral veel bestedingen van buiten de eigen gemeente aantrekken (respectievelijk: 74% en 79%), terwijl het doelgerichte aanbod in Meppel in verhouding meer bestedingen vanuit de eigen gemeente aantrekt (44%).

Figuur 22 - Koopstromen van doelgerichte aankopen

Bron: KSO2019

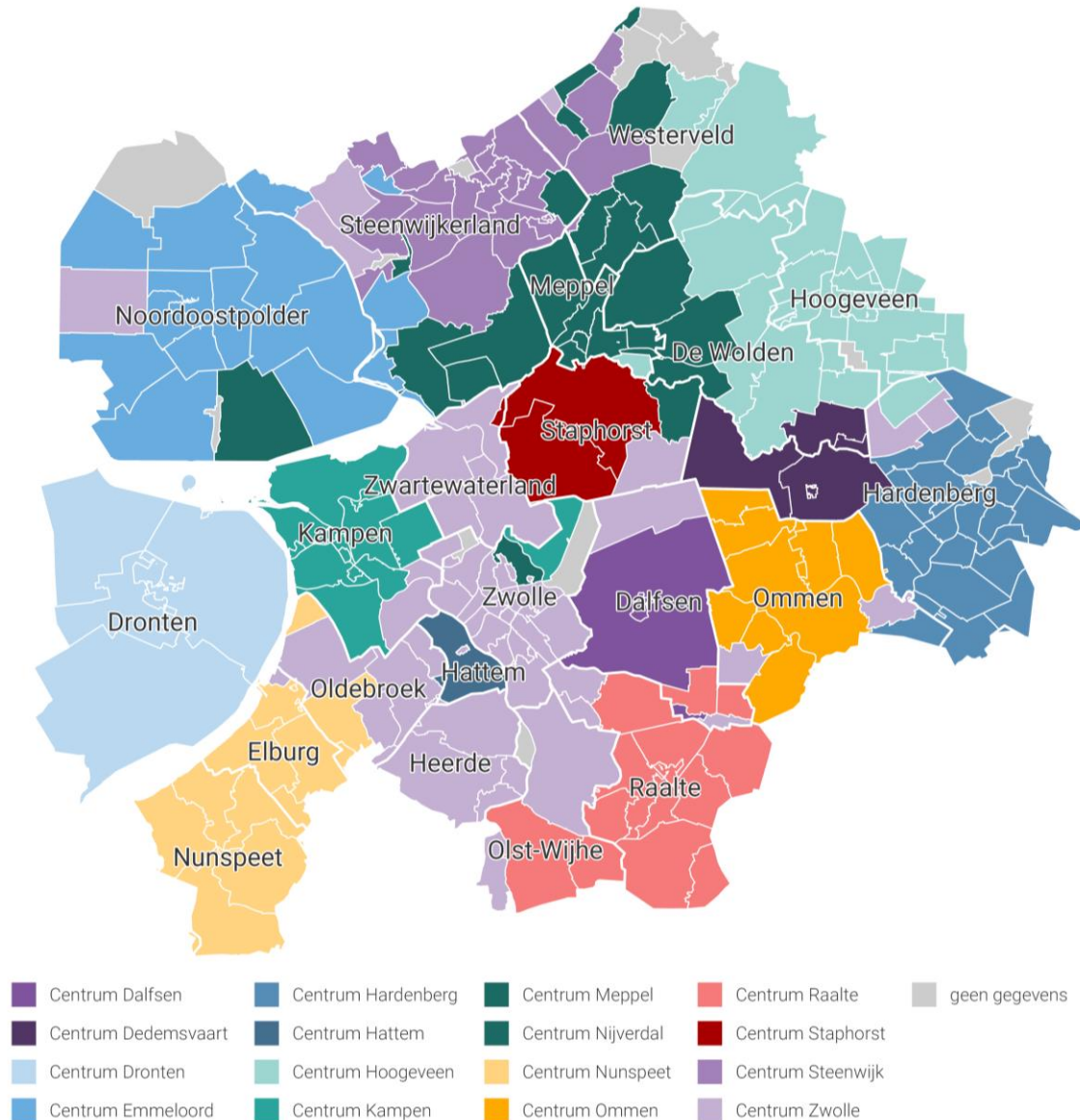
5.5 Verzorgingsgebied recreatieve en doelgerichte aankopen

We krijgen inzicht in het verzorgingsgebied van winkelgebieden door per postcode te kijken op welk winkelgebied inwoners het meest georiënteerd zijn voor recreatieve en doelgerichte aankopen.

Verzorgingsgebied recreatieve aankopen

In figuur 23 is per postcodegebied aangegeven op welk winkelgebied inwoners het meest zijn georiënteerd voor recreatieve aankopen. Ter illustratie: indien het grootste deel van de inwoners in een bepaald postcodegebied recreatieve aankopen in Centrum Staphorst doet, is dit postcodegebied donker rood gekleurd. In de regio Zwolle is gekeken naar de acht winkelgebieden waar de totale bestedingen in de regio aan mode, huishoudelijke artikelen, sport en spel, media en hobby het hoogst zijn. De sterke regionale positie van Centrum Zwolle bij recreatieve aankopen valt direct op – maar lijkt minder sterk te zijn dan Centrum Enschede in de regio Twente (zie verdiepingsrapport Regio Twente). Verder lijken plaatsen in omliggende gemeenten van Zwolle ook over voldoende aanbod te beschikken voor het doen van recreatieve aankopen. Zo bezoeken inwoners van Kampen, Staphorst en Dalfsen voor recreatieve aankopen vooral centrumlocaties in hun eigen gemeente. Verder behoort een substantieel deel van het noorden van de regio tot het verzorgingsgebied van Centrum Meppel en Centrum Hoogeveen.

Figuur 23 - Verzorgingsgebied winkelgebieden t.a.v. recreatieve aankopen

Bron: KSO2019

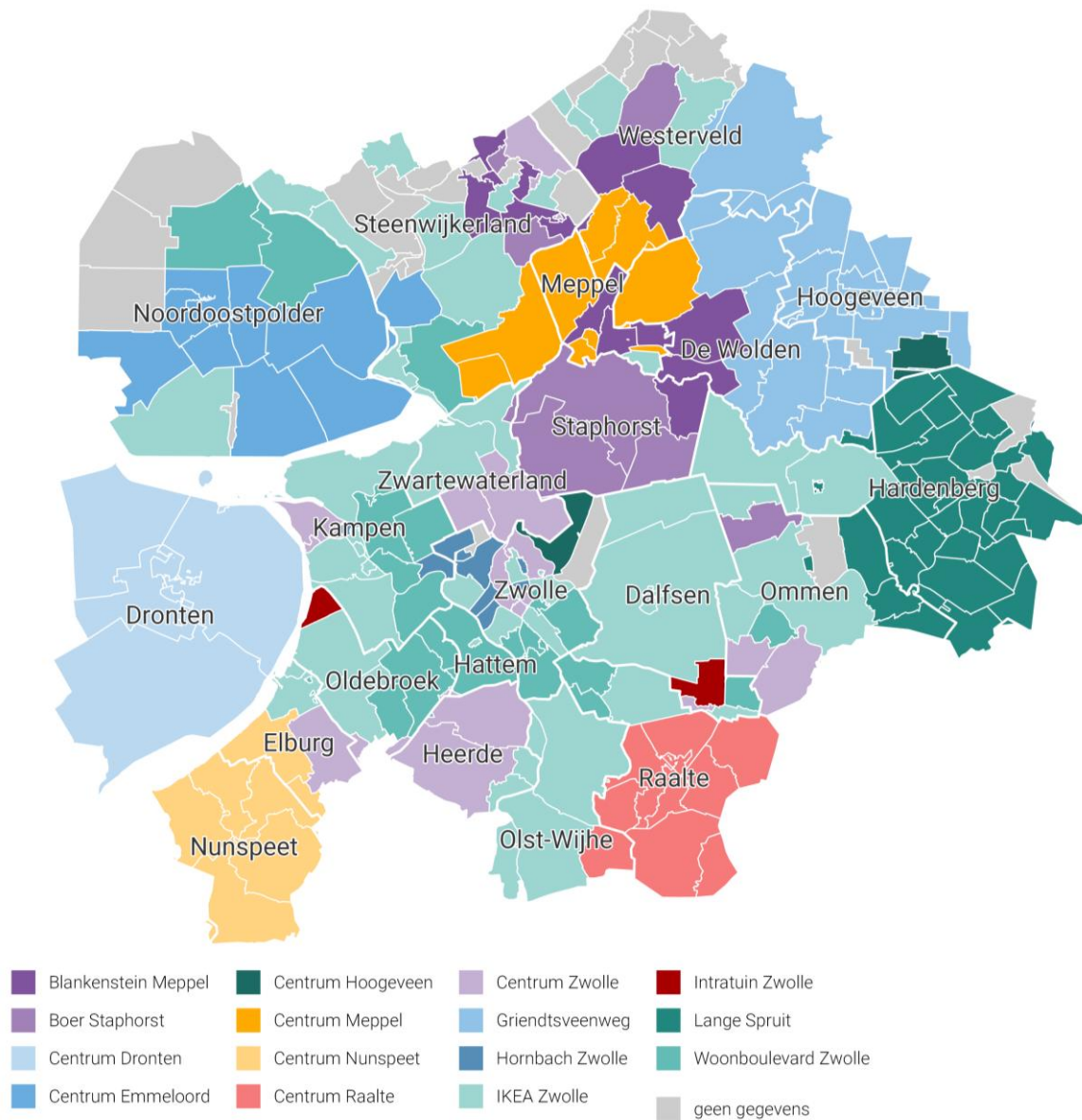
Verzorgingsgebied doelgerichte aankopen

In de regio Zwolle zijn er vijftien winkelgebieden waar de totale bestedingen in de regio Zwolle aan woninginrichting, doe-het-zelf artikelen, bloemen, planten en tuinartikelen en elektronica duidelijk het hoogst zijn (zie figuur 24). De sterke regionale positie van Zwolle (IKEA, Woonboulevard Zwolle en de binnenstad) bij doelgerichte aankopen valt direct op. Centrumlocaties in Dronten, Hardenberg, Raalte en Nunspeet zijn vooral belangrijk en succesvol in en rond de eigen plaats. Verder zien we dat de binnenstad van Hoogeveen een centrale rol speelt voor doelgerichte aankopen in de gemeente Hoogeveen. In en rondom Hoogeveen is men vooral gericht op Griendtsveenweg in Hoogeveen.

Opgemerkt moet worden dat de oriëntatie voor doelgerichte aankopen sterk afhankelijk is van het type product. Zo zijn consumenten voor bijvoorbeeld reguliere doe-het-zelf aankopen sterker op lokaal aanbod georiënteerd en zullen ze minder snel bovenlokaal kopen. Voor tuincentra geldt het omgekeerde. Hiervoor is men bereid verder te reizen, wat vaak wordt beïnvloed door de aanwezigheid van enkele zeer grootschalige winkels met een uitgebreid assortiment en sterk gericht op beleving.

De oriëntatie naar woonartikelen hangt vaak samen met de aanwezigheid van een complete woonboulevard en de aanwezigheid van grotere trekkers (zoals IKEA).

Figuur 24 - Verzorgingsgebied winkelgebieden t.a.v. doelgerichte aankopen

Bron: KSO2019

6 Weerbaarheid winkelgebieden

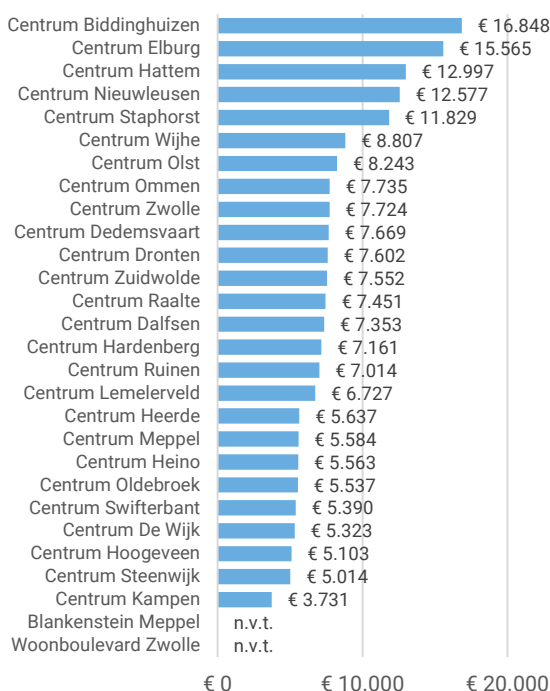
In dit onderdeel komen de vloerproductiviteit en het leegstandsandeel van centrumgebieden en grootschalige winkelgebieden in de regio Zwolle aan bod. Door deze indicatoren aan elkaar en aan waardering van consumenten te koppelen krijgen we een beeld van de toekomstbestendigheid van winkelgebieden.

6.1 Vloerproductiviteit centrumlocaties en grootschalige winkelgebieden

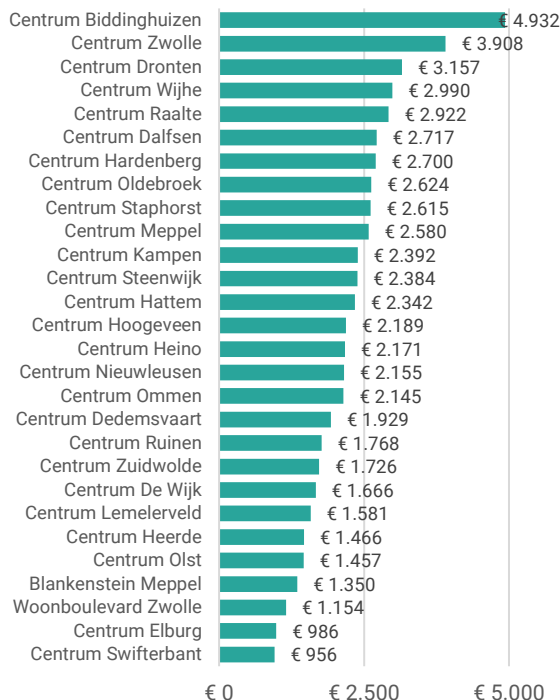
De geschatte vloerproductiviteit (consumentenomzet incl. toerisme per vierkante meter) geeft inzicht in het economisch functioneren van de detailhandel (zie figuur 25). De dagelijkse winkels in de regio Zwolle realiseerden gemiddeld een vloerproductiviteit van afgerond € 7.613⁷: gemiddeld hoger dan Stedendriehoek (€ 7.363⁸), Twente (€ 7.473) en overig Oost-Nederland (€ 7.300) en lager dan landelijk (€ 8.364). De niet-dagelijkse winkels in de regio realiseerden een vloerproductiviteit van afgerond € 1.604. De vloerproductiviteit van winkels in de niet-dagelijkse sector in de regio Zwolle is lager dan in Twente (€ 1.646) en de Stedendriehoek (€ 1.658). In Oost-Nederland en landelijk bedroeg deze respectievelijk € 1.590 en € 1.970.

Figuur 25 - Geschatte vloerproductiviteit centrumgebieden en grootschalige winkelgebieden (consumentenomzet dagelijks en niet-dagelijks)⁹

Dagelijks

Niet-dagelijks

Bron: KSO2019 en Locatus (peildatum: 1 september 2019)

7 Gemeenten Noordoostpolder, Nunspeet en Westerveld zijn hierbij niet meegenomen (geen KSO2019- en Locatus-data).

8 Gemeenten Brummen en Epe zijn hierbij niet meegenomen (geen KSO2019- en Locatus-data).

9 De hoge vloerproductiviteit in centrum Hattem in de dagelijkse sector wordt deels veroorzaakt doordat bezoekers van een supermarkt in Hattem er mogelijk van uitgaan dat deze in het centrum van Hattem ligt, terwijl deze volgens de Locatus-afbakening buiten het centrum gelegen is.

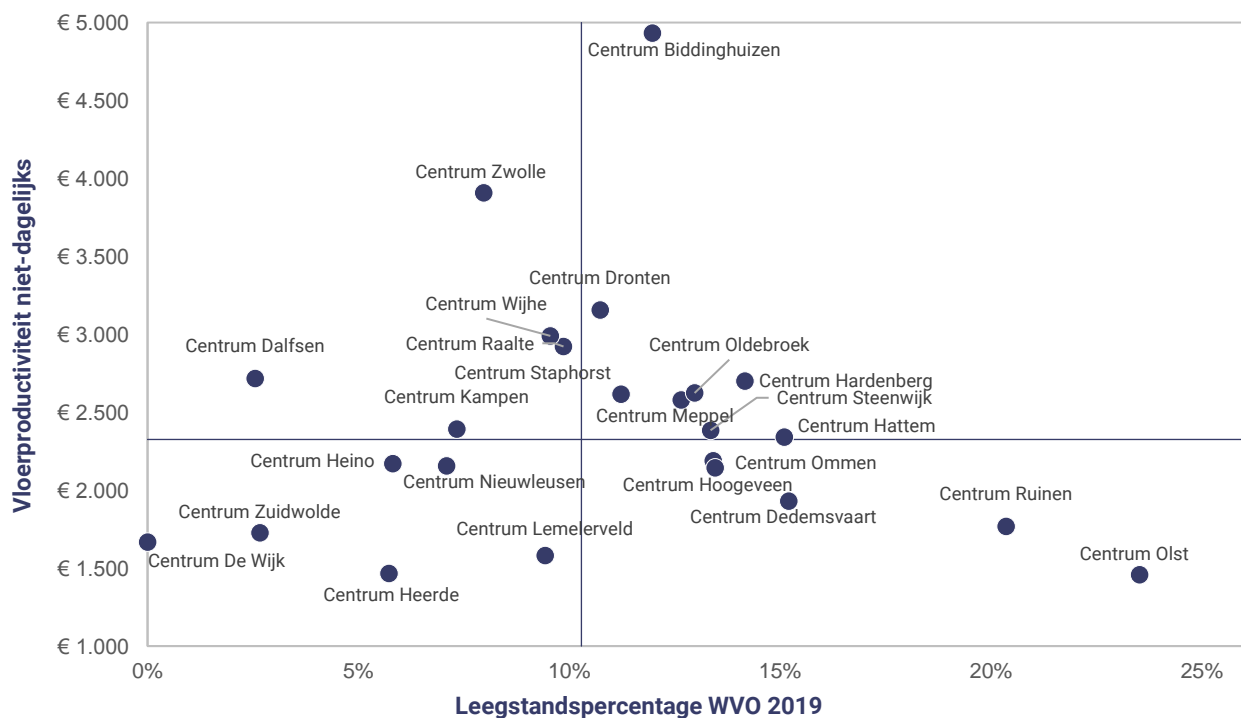
Het centrum van Biddinghuizen, bestaande uit tien verkooppunten, beschikt in zowel de dagelijkse sector als de niet-dagelijkse over een relatief hoge geschatte vloerproductiviteit (€16.848 en € 4.932). Ook in de centrumlocaties van Elburg, Hattem¹⁰, Nieuwleusen en Staphorst is sprake van een relatief hoge vloerproductiviteit in de dagelijkse sector. De vloerproductiviteit in Centrum Kampen is met € 3.731 per m² beduidend lager. In de niet-dagelijkse sector is de vloerproductiviteit na Centrum Biddinghuizen in Centrum Zwolle (€ 3.908) het hoogst en in Centrum Swifterbant (€ 956) en Centrum Elburg (€ 986) het laagst. De hoge vloerproductiviteit in het centrum van Zwolle is voor een deel te verklaren door haar sterke aantrekkingskracht binnen en buiten de regio.

6.2 Weerbaarheid centrumlocaties regio Zwolle

Vloerproductiviteit, waardering en de leegstandsontwikkeling van winkelgebieden geven inzicht in de weerbaarheid en kwetsbaarheid van winkelgebieden. Figuur 26 laat de verhouding zien tussen de niet-dagelijkse vloerproductiviteit en het aandeel leegstaand WVO van centrumlocaties.

Centrum Biddinghuizen en Centrum Zwolle hebben de hoogste vloerproductiviteit van alle centrumlocaties in de regio. Het aandeel leegstaand WVO is in Centrum Biddinghuizen hoger dan het gemiddelde van de centrumlocaties. De vloerproductiviteit op centrumlocaties in Olst, Ruinen, Dedemsvaart, Hoogeveen en Ommen is relatief laag. Ook is het leegstandspercentage op deze centrumlocaties relatief hoog.

Figuur 26 - Weerbaarheid winkelgebieden o.b.v. vloerproductiviteit (niet-dagelijks) en leegstandspercentage

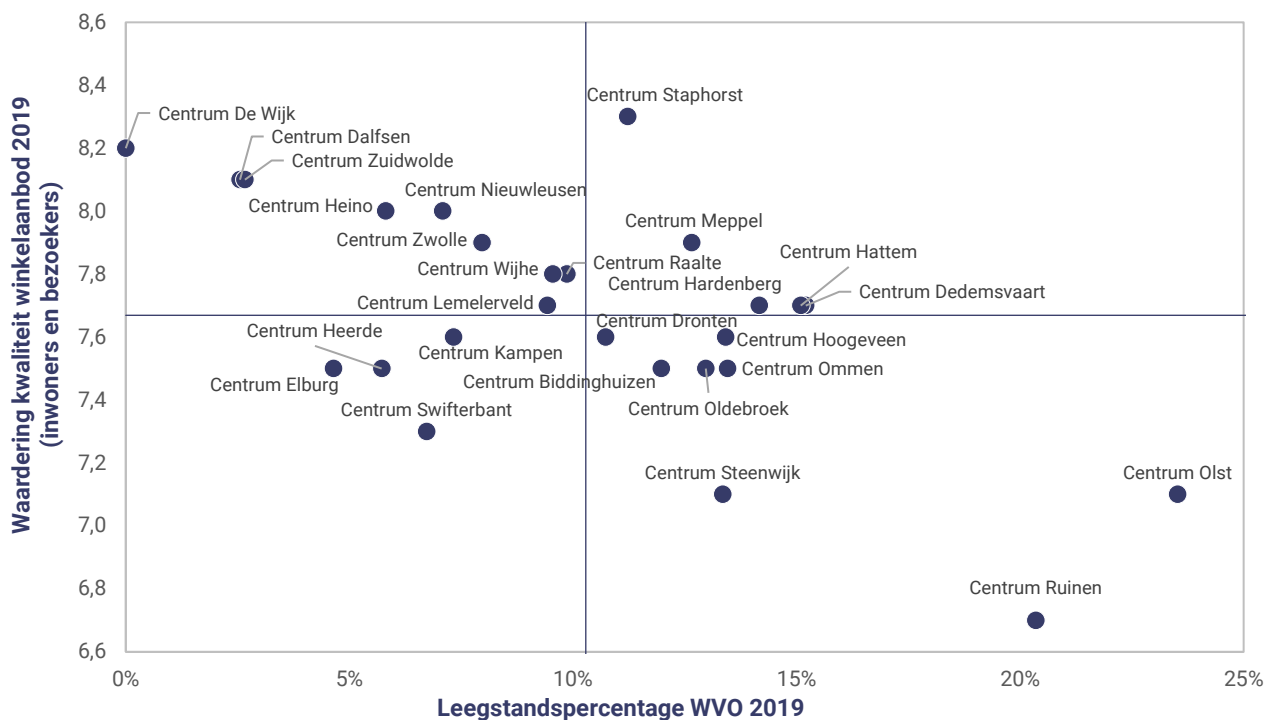

Bron: KSO2019 en Locatus (peildatum: 1 september 2019)

¹⁰ De hoge vloerproductiviteit in centrum Hattem in de dagelijkse sector wordt deels veroorzaakt doordat bezoekers van een supermarkt in Hattem er mogelijk van uitgaan dat deze in het centrum van Hattem ligt, terwijl deze volgens de Locatus-afbakening buiten het centrum gelegen is.

In figuur 27 is het leegstandspercentage vergeleken met de waardering van de kwaliteit van het winkelaanbod (rapportcijfer o.b.v. consumenten binnen en buiten gemeente). Het winkelaanbod in de centrumlocaties van Olst en Steenwijk scoren met respectievelijk een 7,1 relatief laag, maar wel ruim voldoende. Paragraaf 3.2 geeft weer hoe bezoekers de aanwezigheid van groen, sfeer en uitstraling, netheid en aanwezigheid van faciliteiten beoordelen. Ook op deze thema's scoren centrumlocaties in Olst en Steenwijk relatief laag. De kwaliteit van het winkelaanbod van Centrum Staphorst (8,3) en Centrum De Wijk (8,2) scoren het hoogst. In de meerdere gevallen geldt: hoe lager de leegstand, hoe hoger de gemiddelde waardering van de kwaliteit van het winkelaanbod. Centrumlocaties linksboven in het kwadrant van figuur 27 staan er momenteel in vergelijking met centrumlocaties rechtsonder sterk voor. De centrumlocaties die linksboven gesitueerd zijn scoren in de meeste gevallen ook bovengemiddeld op de beoordelingscriteria in paragraaf 3.2. Zo scoren de centrumgebieden in Staphorst, De Wijk, Dalfsen, Zuidwolde, Heino en Nieuwleusen allen een 8,0 of hoger (totaal waardering).

Figuur 27 - Weerbaarheid winkelgebieden o.b.v. leegstand en waardering kwaliteit winkelaanbod

Bron: KSO2019 en Locatus (peildatum: 1 september 2019)

7 Conclusies en opgaven

Dit hoofdstuk behandelt allereerst de belangrijkste bevindingen van het verdiepingsrapport. Vervolgens benoemen we meerdere opgaven waarmee de gemeenten in de regio Zwolle aan de slag zouden kunnen.

7.1 Conclusies

Inwoners en detailhandel regio Zwolle

In de regio Zwolle is bijna een zesde van de inwoners woonachtig in de gemeente Zwolle. In de regio speelt Zwolle een belangrijke rol op het gebied van werkgelegenheid. Dit is tevens het geval in de detailhandel: ruim een kwart van de werkgelegenheid in de detailhandel in de regio Zwolle vindt plaats in de gemeente Zwolle. De bevolkingsgroei van de regio Zwolle is vergelijkbaar met landelijk en hoger dan in Twente en de Stedendriehoek. Alle gemeenten in de regio Zwolle kennen vergrijzing. Verder zijn de geschatte bestedingen in de detailhandel van de inwoners van de regio Zwolle – net als in Twente en de Stedendriehoek – wat lager dan landelijk.

Qua leefstijlprofielen toegespitst op de detailhandel valt op dat de wat meer trendy en innovatieve doelgroepen in de niet, weinig en matig stedelijke gebieden in de regio minder sterk vertegenwoordigd zijn dan in de gemeente Zwolle. Daarnaast zijn de eigentijdse, prijsgerichte en doelgerichte leefstijlgroepen in de matig stedelijke gebieden relatief sterk vertegenwoordigd. In de gemeente Zwolle zijn deze groepen juist minder sterk vertegenwoordigd.

Inwoners van de regio Zwolle en bezoekers van buiten de regio zijn over het algemeen tevreden over winkelgebieden in de regio. Zo scoren alle centrumgebieden een ruim voldoende. Sfeer en uitstraling en netheid zijn aspecten waar men in de meeste winkelgebieden het meest positief over is. De aanwezigheid van groen en faciliteiten (bijv. wc, wifi, bankjes) scoren relatief laag en zijn in meerdere winkelgebieden punten van verbetering. Opvallend is dat de twee centrumlocaties in gemeente De Wolden als enige op alle vier de beoordelingscriteria bovengemiddeld weten te scoren.

Winkelaanbod detailhandel regio Zwolle

Het aantal arbeidsplaatsen in de detailhandel in de regio Zwolle groeide met 6 procent tussen 2015 en 2019. Deze banengroei is hoger dan in Twente en de Stedendriehoek. Ten opzichte van 2015 groeide ook het winkelvloeroppervlak in de dagelijkse sector. Deze groeide met 10 procent. Het aantal verkooppunten bleef nagenoeg gelijk. Dit betekent dat binnen de dagelijkse sector in de regio Zwolle schaalvergroting plaatsvond in het winkelaanbod. In vergelijking met de Stedendriehoek en Twente beschikt de regio Zwolle overigens over minder winkelmeters per duizend inwoners in de dagelijkse sector.

In de niet-dagelijkse sector heeft de regio Zwolle nagenoeg evenveel winkelmeters per duizend inwoners als de Stedendriehoek, maar minder dan Twente. Verder kent de regio Zwolle een relatief sterke afname van het aantal winkelmeters in de niet-dagelijkse sector.

Het dagelijks winkelaanbod in de regio Zwolle is sterk gegroeid in de hoofdwinkelgebieden en wijkcentra. Het zijn vooral de supermarkten, die daarmee een steeds dominantere positie vervullen binnen de detailhandelsstructuur en binnen centra. Het aanbod in de verspreide bewinkeling in zowel de dagelijkse als de niet-dagelijkse sector nam ook relatief sterk toe. Deze geschetste ontwikkelingen betekenen dat er binnen de regio Zwolle sprake is van een verschuiving.

Consumenten in de regio Zwolle kiezen steeds vaker voor lokaal efficiënt winkelen enerzijds en anderzijds voor regionaal 'gezellig winkelen'/'een dagje uit' in de grotere centra (zoals die van Zwolle) of bij grotere perifere locaties (thema in en om het huis). De centra in de midden categorie (bovenlokaal tot beperkt regionaal verzorgend) verliezen bezoekers en daarmee koopkracht en aanbod.

Binnen de regio Zwolle verschillen het leegstandspercentage en de vloerproductiviteit sterk per winkelgebied. Het gemiddeld aandeel leegstaand winkelvloeroppervlak in de detailhandel is vergelijkbaar met de Stedendriehoek en Twente, maar hoger dan landelijk. De vloerproductiviteit in de dagelijkse sector is hoger dan Twente en de Stedendriehoek, maar lager dan landelijk. In de niet-dagelijkse sector is de gemiddelde vloerproductiviteit lager dan in Twente, de Stedendriehoek en landelijk.

Koopstromen en onderlinge samenhang

De regio Zwolle verschilt qua detailhandelsstructuur en kooporiëntatie sterk van Twente en de Stedendriehoek. Waar in Twente en de Stedendriehoek meer fijnmazigheid en complementariteit bestaat in verzorgingsfunctie en het koopgedrag, is de dominantie van de functie van de stad Zwolle op alle aspecten binnen de detailhandel in de regio Zwolle bijzonder sterk. Voor inwoners in de regio Zwolle is de stad Zwolle op veel aspecten de primaire 'place to be'. Wanneer we inzoomen op de winkelfunctie van Zwolle zien we dat er de laatste jaren sprake is van een sterke opmars: van 'provinciestad' tot een werkelijke regionale magneet voor winkelend publiek. In het onderzoek is dit zichtbaar in het feit dat bij recreatieve en doelgerichte aankopen veel consumenten sterk op Zwolle zijn georiënteerd. Het verschil tussen Zwolle en andere gemeenten in de regio wordt naar verwachting steeds sterker.

Het koopgedrag van doelgerichte aankopen is vanuit de regio ook sterk op Zwolle gericht. Zwolle kent verschillende trekkers voor doelgerichte aankopen, zoals Woonboulevard Zwolle, de Ikea, de Hornbach en de binnenstad. Verder valt op dat er binnen de regio überhaupt geen grote perifere concentraties aanwezig zijn. Het aanbod is meer versnipperd over kleinere tot middelgrote locaties.

Hoewel de gemeente Zwolle qua consumentenomzet duidelijk de grootste is, zorgen Hoogeveen, Hardenberg en Meppel ook voor een substantieel deel van de totale consumentenomzet in de regio. Hierbij valt op dat het winkelaanbod in Meppel vooral bestedingen uit eigen gemeente aantrekt, terwijl Hardenberg en Hoogeveen wat meer bestedingen vanuit andere gemeenten aantrekt. Dit duidt erop dat het doelgerichte aanbod in Hoogeveen en Hardenberg een iets sterkere regiofunctie heeft dan in Meppel.

Opgemerkt moet worden dat de regio zich expliciet kenmerkt door de grote verschillen in stedelijkheid. Verder concluderen we dat het winkelaanbod in de gemeente Zwolle binnen – maar ook buiten de – regio een belangrijke verzorgingsfunctie heeft bij zowel recreatieve als doelgerichte aankopen. De regionale samenhang voor wat betreft koopstromen tussen de gemeente Zwolle en direct aangrenzende gemeenten is sterk. Buiten de direct aangrenzende gemeenten neemt de regionale binding af en is de regionale samenhang wat meer versplinterd.

7.2 Welke opgaven kent de regio Zwolle?

Algemene opgaven

In meerdere centra in de drie regio's is het leegstandspercentage (leegstand ten opzichte van totale aanbod) zorgwekkend hoog en bovengemiddeld ten opzichte van elders in Nederland. In de regio Zwolle gaat het om slechts twee centrumgebieden met een leegstandsandaandeel van 20 procent of meer. Door de coronacrisis en landelijke retailtrends (meer online) neemt landelijk de leegstand naar verwachting verder toe. Ook de bevolkingskrimp en de toenemende vergrijzing spelen daarbij een belangrijke rol.

Om het winkelaanbod in de regio toekomstbestig te maken is duidelijke regie nodig. Alle betrokken partijen (gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren) spelen hierin een cruciale rol, idealiter onder een goede professionele samenwerking.

Behalve leegstand zien we dat bepaalde randvoorwaarden voor aantrekkelijke centra niet altijd goed scoren. Dit gaat in de regio Zwolle veelal over openbare faciliteiten en groen. Gemeenten kunnen investeren in een aantrekkelijke en hoogwaardige openbare ruimte, met faciliteiten toegespitst op de lokale inwoner en specifieke doelgroepen.

Toekomstbestendigheid winkelgebieden ten tijde van corona

Behalve de verdieplingsanalyse van winkelgebieden in Twente, de Stedendriehoek en de regio Zwolle op basis van KSO2019-data wordt in de nabije toekomst een vervolgonderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in de gevolgen van de coronacrisis op winkelgebieden in de drie regio's. Zo krijgen betrokken partijen (overheden, vastgoedeigenaren en ondernemers) in het gebied inzicht in de toekomstbestendigheid van aankooplocaties. Daarnaast krijgt men een (nog) beter beeld van de sterktes en zwaktes van aankooplocaties. Dit is van belang om de weerbaarheid van winkelgebieden ten tijde van de coronacrisis (veranderend koopgedrag) te verbeteren.

Specifieke opgaven

Over het algemeen heeft de regio Zwolle minder grote opgaven dan de Stedendriehoek en Twente. Toch geven we de gemeenten in de regio Zwolle enkele opgaven mee:

- **Voorkom uitbreiding van verspreide bewinkeling:** Het aanbod in de verspreide bewinkeling in zowel de dagelijkse als de niet-dagelijkse sector nam relatief sterk toe in de regio Zwolle. Dit is beleidsmatig geen gewenste ontwikkeling en draagt niet bij aan vitale centra. In de toekomst zal verdere uitbreiding van verspreide bewinkeling moeten worden beperkt.
- **Afwaarderen functie winkelaanbod middelgrote centra:** In feite ligt er binnen de recreatieve en doelgerichte aankopen in de detailhandel een opgave om de bovenregionale verzorgingsfunctie van de stad Zwolle te behouden, terwijl met name de middelgrote centra moeten inkrimpen qua functie en winkelaanbod (Hoogeveen, Hardenberg en Meppel). Als gevolg van de grijze druk in de regio, alsmede de landelijke retailtrends, komen de middelgrote centra in de regio naar verwachting meer onder druk te staan.
- **Zorg voor modern en toekomstbestendig boodschappenaanbod buiten gemeente Zwolle:** Met name de boodschappen (supermarkten) worden sterk lokaal gedaan, wat vergelijkbaar is met elders in Nederland. Voor wat betreft de recreatieve en doelgerichte aankopen is men in de regio Zwolle vooral gericht op het winkelaanbod in de gemeente Zwolle. Dit betekent dat het belang van modern en toekomstbestendig boodschappenaanbod in dorpen essentieel is voor het behoud van de leefbaarheid aldaar.

Algemene handelingsperspectieven:

De overheden in de regio Zwolle doen al het nodige om de vitaliteit van de centra te versterken, zoals de diverse subsidies vanuit de provincie, duidelijke beleidskaders en inzet op monitoring (Provincie Overijssel en gemeenten). Gemeenten hebben de volgende handelingsperspectieven:

- opstellen/actualiseren centrumvisie (kader) in samenwerking met betrokken partijen;
- compacte centrumgebieden creëren in samenwerking met betrokken partijen (er zijn 'te veel' meters die momenteel en in de toekomst niet langer op detailhandel kunnen rekenen).
- plancapaciteit voor detailhandel saneren en vastgoed transformeren voor een compact centrum;
- om dit succesvol te kunnen doen kan een gemeente de volgende stappen doorlopen:
 - creëren voorzienbaarheid in (detailhandels)beleid om planschade te voorkomen. Dit betekent concreet afbakenen (op de kaart) van het (compacte) centrumgebied;
 - inventarisatie (benutte en onbenutte) harde plancapaciteit gemeente;
 - intensiveren samenwerking vastgoedeigenaren;
 - faciliteren van transformatie van winkels naar wonen in hoofdcentra (zowel beleidsmatig, financieel als juridisch-planologisch).

Bijlage A – Van-naar tabellen regio Zwolle

Tabel A1 – Herkomst en bestemming van bestedingen dagelijkse boodschappen (excl. toerisme)

NAAR: Bestemming van bestedingen (* mln. euro)

Gemeenten	Hoogeveen	Meppel	Dalfsen	Hardenberg	Kampen	Noordoostpolder	Ommen	Raalte	Staphorst	Zwolle	Elburg	Hattem	Heerde	Oldebroek	Nunspeet	Dronten	De Wolden	Westerveld	Steenwijkerland	Olst-Wijhe	Zwartewaterland	Overig NL, DLD en buitenland	Online	TOTAAL
	Hoogeveen	144,2	0,1	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	0,5	0,0	0,0	5,7	2,2
Meppel	0,1	82,5	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	8,6	0,5	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	1,2	1,7	96,5
Dalfsen	0,0	0,0	74,3	0,6	0,0	0,0	1,1	3,2	0,4	1,4	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	1,0	82,7
Hardenberg	0,8	0,0	2,8	145,1	0,0	0,0	1,9	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	2,6	168,6
Kampen	0,0	0,0	0,0	0,0	135,4	0,6	0,0	0,0	0,0	2,7	0,2	1,0	0,1	2,8	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	3,1	146,8
Noordoostpolder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	116,5	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	6,2	4,3	130,2
Ommen	0,0	0,0	4,0	2,3	0,0	0,0	40,8	0,2	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,3	51,5
Raalte	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,2	99,5	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	4,0	2,4	108,8
Staphorst	0,0	1,5	3,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	37,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,7	45,1
Zwolle	0,0	0,5	1,5	0,0	0,5	0,9	0,0	0,7	0,0	347,2	0,4	0,7	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,7	0,3	5,4	5,6	365,4
Elburg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	52,1	0,0	0,0	0,5	7,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	1,7	64,0
Hattem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3	0,0	28,7	0,7	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	36,0
Heerde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	1,2	48,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	1,1	54,0
Oldebroek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,1	1,3	6,8	2,4	0,4	51,2	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	1,5	65,1
Nunspeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,6	0,0	0,0	0,7	69,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	2,2	77,4
Dronten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	109,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	2,9	116,8
De Wolden	7,9	6,1	0,1	2,6	0,0	0,0	0,1	0,0	3,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	47,5	1,9	0,1	0,0	0,0	0,9	0,9	72,0
Westerveld	0,4	1,3	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	41,2	3,1	0,0	0,0	10,1	1,0	58,0
Steenwijkerland	0,0	5,6	0,0	0,0	0,2	2,5	0,0	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,5	105,5	0,0	1,3	6,4	2,5	125,8
Olst-Wijhe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39,5	0,0	6,2	1,2	52,7
Zwartewaterland	0,1	1,4	0,3	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	2,2	3,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	52,3	0,4	0,9	61,7
Overig Oost-Nederland en randgebied	8,0	0,7	0,4	5,7	1,5	0,4	2,2	5,4	0,0	1,5	6,0	0,0	1,2	6,0	6,9	4,3	0,1	1,0	4,9	0,8	0,1			
TOTAAL	161,6	99,7	87,2	156,7	140,2	121,2	46,3	113,0	53,3	366,4	67,6	34,1	51,2	65,0	84,4	114,6	53,1	45,1	117,5	41,9	54,4			

VAN: Herkomst van bestedingen (* mln. euro)

Tabel A2 – Herkomst en bestemming van bestedingen recreatief winkelen (excl. toerisme)

NAAR: Bestemming van bestedingen (* mln. euro)

Gemeenten	Hoogeveen	Meppel	Dalfsen	Hardenberg	Kampen	Noordoostpolder	Ommen	Raalte	Staphorst	Zwolle	Elburg	Hattem	Heerde	Oldebroek	Nunspeet	Dronten	De Wolden	Westerveld	Steenwijkerland	Olst-Wijhe	Zwartewaterland	Overig NL, DLD en buitenland	Online	TOTAAL
	Hoogeveen	47,5	0,1	0,0	0,5	0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	0,3	0,0	0,0	10,1	22,4
Meppel	0,9	30,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,1	0,8	0,0	0,0	3,5	12,8	53,8
Dalfsen	0,4	0,4	16,0	0,9	0,2	0,0	1,2	2,6	0,3	9,6	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	10,9	46,6
Hardenberg	2,7	0,2	0,3	46,7	0,0	0,0	0,5	0,1	0,1	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	13,0	22,3	92,6
Kampen	0,0	0,1	0,0	0,1	38,0	0,2	0,1	0,0	0,0	10,1	0,6	0,4	0,1	1,3	0,1	0,5	0,2	0,0	0,1	0,0	0,3	7,2	21,5	80,8
Noordoostpolder	0,0	0,9	0,0	0,0	0,4	31,6	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	11,9	22,9	71,4
Ommen	0,5	0,0	0,5	2,3	0,0	0,0	11,2	0,3	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	6,4	28,8
Raalte	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0	0,1	27,7	0,0	7,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,8	0,0	10,0	13,9	60,5
Staphorst	0,2	3,9	0,7	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	8,2	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,1	0,0	0,1	1,1	6,8	25,1
Zwolle	0,1	0,6	1,1	0,2	1,4	0,1	0,3	0,2	0,1	128,6	0,0	0,7	0,1	0,5	0,2	0,1	0,6	0,0	0,2	0,3	0,2	18,3	52,0	205,6
Elburg	0,0	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	6,2	0,1	0,0	1,2	6,7	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9	10,3	35,3
Hattem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	5,5	0,0	6,4	0,2	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3	5,5	20,6
Heerde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	5,4	0,1	1,0	6,5	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,8	7,7	30,2
Oldebroek	0,1	0,0	0,0	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	8,3	1,3	1,2	0,3	7,3	2,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	10,3	35,7
Nunspeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	2,8	0,6	0,0	0,0	0,3	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,2	9,0	43,1
Dronten	0,1	0,1	0,0	0,0	0,9	0,6	0,0	0,0	0,0	3,9	0,4	0,0	0,0	0,2	0,3	27,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13,1	18,3	64,9
De Wolden	8,8	6,6	0,1	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,7	0,1	0,1	0,0	0,0	3,0	10,5	40,6
Westerveld	2,8	5,5	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	3,7	3,7	0,0	0,0	6,7	8,5	32,5
Steenwijkerland	0,3	6,0	0,2	0,0	0,6	3,1	0,0	0,0	0,3	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,8	0,3	20,4	0,0	0,2	11,5	20,3	69,2
Olst-Wijhe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	3,5	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,4	0,0	7,5	7,7	29,4
Zwartewaterland	0,2	2,4	0,5	0,1	0,9	0,0	0,0	0,0	0,3	9,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,5	0,0	0,2	0,0	8,4	2,4	8,9	34,4
Overig Oost-Nederland en randgebied	8,3	2,2	0,4	8,7	1,0	1,9	1,6	4,1	0,1	28,0	3,5	0,2	0,6	1,4	3,5	0,9	2,9	1,1	4,5	0,7	0,1			
TOTAAL	72,8	59,3	20,2	61,5	45,5	38,1	15,3	38,1	11,1	254,8	12,7	10,4	8,1	12,8	35,2	29,9	17,3	5,3	30,7	9,3	9,4			

VAN: Herkomst van bestedingen (* mln. euro)

Tabel A3 – Herkomst en bestemming van bestedingen doelgerichte aankopen (excl. toerisme)

NAAR: Bestemming van bestedingen (* mln. euro)

Gemeenten	VAN: Herkomst van bestedingen (* mln. euro)																					Overig NL, DLD en buitenland		TOTAAL
	Hoogeveen	Meppel	Dalfsen	Hardenberg	Kampen	Noordoostpolder	Ommen	Raalte	Staphorst	Zwolle	Elburg	Hattem	Heerde	Oldebroek	Nunspeet	Dronten	De Wolden	Westerveld	Steenwijkerland	Olst-Wijhe	Zwartewaterland	Online		
Hoogeveen	44,8	0,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	1,7	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,5	0,1	0,1	0,0	0,0	4,5	8,1	62,2
Meppel	0,3	25,6	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	1,4	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	0,6	0,0	0,1	1,6	5,5	39,6
Dalfsen	0,2	0,4	17,1	0,6	0,0	0,0	1,0	0,8	1,0	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	1,3	4,5	34,3
Hardenberg	1,6	0,5	0,3	42,3	0,0	0,0	0,8	0,0	0,1	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,3	8,6	9,4	68,1
Kampen	0,0	0,0	0,1	0,0	30,7	0,2	0,1	0,0	0,1	12,7	0,9	0,0	0,0	1,8	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,1	0,5	1,7	9,9	59,4
Noordoostpolder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	33,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	6,8	8,7	51,1
Ommen	0,1	0,1	1,1	2,1	0,0	0,0	10,0	0,0	0,1	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	3,0	21,2
Raalte	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	0,1	24,2	0,1	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	6,4	6,2	44,5
Staphorst	0,2	2,6	0,6	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7	1,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	2,3	18,5
Zwolle	0,3	0,3	0,6	0,1	0,8	0,2	0,3	0,4	1,2	117,5	0,2	0,4	0,1	1,2	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,1	0,4	5,1	21,3	151,3
Elburg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	3,8	12,0	0,0	0,0	1,8	1,9	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,5	4,4	26,0
Hattem	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	5,5	0,2	3,8	0,4	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	2,4	15,2
Heerde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,9	0,3	0,2	8,7	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	4,7	2,4	22,2
Oldebroek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,0	0,1	6,3	3,0	0,2	0,1	11,5	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,0	3,2	26,2
Nunspeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,2	1,8	0,0	0,0	0,2	18,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,1	4,6	31,7
Dronten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	4,3	1,6	0,0	0,0	0,1	0,1	26,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	8,4	47,8
De Wolden	5,4	5,4	0,2	1,2	0,0	0,0	0,1	0,0	1,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,3	0,1	0,0	0,0	1,3	5,0	29,9
Westerveld	1,3	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	5,9	3,0	0,0	0,1	4,3	4,1	23,8
Steenwijkerland	0,1	5,2	0,0	0,2	0,0	1,9	0,0	0,0	0,7	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	22,9	0,0	0,3	5,5	9,0	50,9
Olst-Wijhe	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	3,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,2	0,0	5,1	3,2	21,6
Zwartewaterland	0,1	1,6	0,3	0,1	0,5	0,1	0,0	0,0	0,9	6,7	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	10,4	1,1	2,9	25,3
Overig Oost-Nederland en randgebied	6,2	0,5	0,8	5,6	0,3	0,4	1,4	2,1	0,6	16,8	3,5	0,1	1,1	0,6	2,9	0,7	0,7	2,2	2,1	0,5	0,1			
TOTAAL	60,7	45,8	23,3	53,6	34,3	36,2	14,1	29,3	18,2	217,1	23,5	4,9	10,5	20,4	24,0	27,8	11,2	9,4	29,4	9,7	12,7			

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl